

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

**Dopad Smlouvy o přistoupení ČR k EU
v oblasti životního prostředí**

Marek Brettschneider

**Bakalářská práce
2010**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav matematiky
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marek BRETTSCHEIDER**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**

Název tématu: **Dopad Smlouvy o přistoupení ČR k EU v oblasti životního prostředí na ČR**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Stav v oblasti ŽP před vstupem ČR do EU
3. Sjednané podmínky vstupu ČR do EU v oblasti ŽP
4. Jaký dopad měl vstup ČR do EU v oblasti ŽP
5. Závěr

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BÍZKOVÁ, Rút. Životní prostředí v České republice 1989-2004. Praha : Cenia, 2005. 111 s. ISBN 80-85087-56-1.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská unie. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.

JECH, Karel, DLOUHÝ, Jiří. Průvodce ochránce životního prostředí. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2000. 79 s. ISBN 80-86345-08-4.

KRUŽÍKOVÁ, Eva, ADAMOVIČ, Eva, KOMÁREK, Jan. Právo životního prostředí Evropských společenství : Praktický průvodce. Praha : Linde, 2003. 410 s. ISBN 80-7201-430-7.

ZAHRADNÍK, Petr. Vstup do Evropské unie : Přínosy a náklady konvergence. Praha : C.H. Beck, 2003. 359 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-472-4.

Maastrichtská smlouva - smlouva o Evropské unii. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1992. 207 s. ISBN 80-901301-1-9.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jaromír Zahrádka, Ph.D.
Ústav matematiky

Datum zadání bakalářské práce: 20. května 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. RNDr. Bohdan Linda, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 14. července 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. dubna 2010

Marek Brettschneider

ANOTACE

Tato práce je zaměřena na změny v oblasti životního prostředí vyvolané vstupem České republiky do Evropské unie. Je zde popsán vývoj stavu České republiky v oblasti životního prostředí a její vstup do Evropské unie s dohodnutými podmínkami pro danou oblast. Dále zde nalezneme Rámcovou úmluvu OSN o klimatických změnách, která je jedním z prvních a velmi důležitých dokumentů na toto téma. Práce rovněž obsahuje zhodnocení a posouzení dalšího vývoje podmínek životního prostředí v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Životní prostředí, Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách, Ministerstvo životního prostředí, Evropská unie, Operační program Životní prostředí, Vstup České republiky do EU

TITLE

Impact of adhesion of Czech Republic to European Union in environmental sphere upon Czech Republic

ANNOTATION

The aim of this work are changes of the environment of the Czech republic caused by joining the European Union. There is description of the progress of the environment in the Czech republic and its joining the European Union with the agreement on conditions for this area. There is also the United Nations Framework Convention on Climate Changes which is one of the first and very important documents on this topic. This work as well contains the evaluation and consideration of further progress of conditions of environment in the Czech republic.

KEYWORDS

The environment, United Nations Framework Convention on Climate Changes, Ministry of the environment, Europeanunion, Operational Programme Environment, Entry of Czech republic to EU

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Jaromíru Zahradkovi, Ph.D. za zájem, připomínky a čas, který věnoval mé práci.

Obsah

1. Úvod	9
2. Charakteristika životního prostředí	10
2.1. Pojem životní prostředí	10
2.2. Složky životního prostředí	10
3. Vývoj životního prostředí	12
3.1. Vývoj do roku 1989	12
3.2. Vývoj po roce 1989	13
4. Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách	15
4.1. Příprava úmluvy	15
4.2. Cíl úmluvy	15
4.3. Kjótský protokol	16
5. ČR a EU	18
5.1. Podmínky pro vstup ČR do EU v oblasti životního prostředí	18
5.2. Vstup ČR do EU	19
5.3. Přechodná období	20
6. Instituce zabývající se otázkou životního prostředí	22
6.1. Evropská agentura pro životní prostředí	22
6.2. Ministerstvo životního prostředí ČR	23
6.3. Státní fond životního prostředí ČR	25
6.4. Česká inspekce životního prostředí	27
7. Fondy a programy EU na podporu životního prostředí	29
7.1. Fondy EU	29
7.1.1. Fond soudržnosti	29
7.1.2. Strukturální fondy	30
7.2. Operační programy	31

7.2.1.	Operační program infrastruktura	31
7.2.2.	Operační program Životní prostředí	31
7.2.3.	Další programy	34
8.	Stav životního prostředí v nejdůležitějších sférách	35
8.1.	Ovzduší ČR	35
8.2.	Povrchové vody	39
8.3.	Půda	41
8.3.1.	Pesticidy	41
9.	Původci znečištění	43
9.1.	Doprava	43
9.2.	Průmysl a energetika	45
9.3.	Domácnosti	48
10.	Závěr	50

POUŽITÉ ZKRATKY

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
OSN	Organizace Spojených Národů
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
EEA	European Environment Agency
ES	Evropské společenství
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
SFZP	Státní fond životního prostředí
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
HDP	Hrubý domácí produkt
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession
ESF	Evropský sociální fond
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OP	Operační program
OPŽP	Operační program Životní prostředí
EHP	Evropský hospodářský prostor
SO ₂	Oxid siřičitý
NO _x	Oxidy dusíku
CO	Oxid uhelnatý
CO ₂	Oxid uhličitý
REZZO	Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
BSK	Biochemická spotřeba kyslíku
CHSK	Chemická spotřeba kyslíku
ČOV	Čistička odpadních vod
SEK	Státní energetická koncepce

1. Úvod

Oblast životního prostředí je neoddělitelnou součástí lidské společnosti, bez které by člověk nemohl existovat. Z tohoto důvodu je důležité zabývat se otázkami v této oblasti, neboť znečištění prostředí je dnes všeobecně známým a nezvratným faktem.

Cílem této práce je mimo poskytnutí informací o stavu životního prostředí v České republice, také srovnání stavu v této oblasti v jednotlivých obdobích, hlavně srovnání stavu před vstupem a po vstupu do Evropské unie.

V úvodu této práce jsou shrnuty zásadní problémy, které Českou republiku tížily před rokem 1989 a posléze nová legislativa a počátek vývoje v rámci životního prostředí po roce 1989.

Další část jsem věnoval Rámcové úmluvě OSN o klimatických změnách, která byla jednou z prvních a zároveň velmi důležitých úmluv v oblasti ochrany životního prostředí.

Ve třetí části jsou popsány hlavní části jednání České republiky s Evropskou unií v oblasti našeho vstupu, ale také předvstupní podmínky, které jsme museli splnit v oblasti životního prostředí, a protože ne všechny byly splněny, uvedl jsem zde i přechodná období na kterých se naše země s Evropskou unií dohodla.

V dalších dvou částech jsem se věnoval popisu nejdůležitějších institucí, které mají přímý vztah k životnímu prostředí a dále programům a fondům, pomocí nichž se České republice dostává finanční pomoci z Evropské unie.

V závěrečných částech najdeme jednotlivá srovnání znečištění v různých oblastech životního prostředí a popis zdrojů, které jsou za tato znečištění odpovědné.

2. Charakteristika životního prostředí

2.1. Pojem životní prostředí

Životní prostředí je podle Zákona o životním prostředí: „Vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“.¹

Podle odborného slovníku je to „Soubor všech činitelů, se kterými přijde do styku živý subjekt a zároveň podmínek kterými je obklopen. Tedy vše, na co subjekt přímo i nepřímo působí. Subjektem může být chápán organismus, populace, člověk i celá lidská společnost. Většinou se pojem životní prostředí chápe ve smyslu životní prostředí člověka“.²

2.2. Složky životního prostředí

Životní prostředí můžeme rozdělit do 4 základních složek, kterými jsou:

- ovzduší,
- voda,
- půda,
- živé organismy.

Každá z těchto složek je důležitá pro život jak člověka, tak i ostatních živých organismů. Z tohoto důvodu, je potřeba aby se znečišťování, či ničení těchto složek zastavilo, nebo přinejmenším výrazně zpomalilo, jinak v budoucnu můžeme očekávat zhoršené podmínky pro život, které by v konečném důsledku mohly mít za následek i zničení této planety.

---

¹ Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, §2

² Příroda: Odborný slovník – heslo životní prostředí [online]. [2010] [cit. 2010–03–05]. Dostupný z WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=8>

Problémů je v dnešním světě stále mnoho, i když v posledních letech přibylo různých opatření ve všech možných oblastech, pořád je co zlepšovat. Je potřeba udělat ještě mnoho práce, aby nebylo prostředí kolem nás zcela zničeno. Oblasti, do kterých je potřeba přinášet inovace ve smyslu šetrnějšího zacházení s přírodou jsou v podstatě všechny.³

---

³ MOLDAN, Bedřich, et al. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1997. Složky životního prostředí, s. 69-123. ISBN 80-7184-434-9.

3. Vývoj životního prostředí

3.1. Vývoj do roku 1989

Stupeň devastace životního prostředí za dob komunismu postupně dosáhl tragických rozměrů. Znečištění, či jiné poškození téměř ve všech složkách životního prostředí přímo ohrožovalo zdraví obyvatelstva. Obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje byly ničeny a živá příroda byla silně zasažena. V hodnocení bylo tehdejší Československo řazeno k jednomu z nejhorších států v Evropě. V roce 1990 jsme se dokonce dostali na první příčku v oblasti znečištění SO₂. Katastrofální byl také stav vodních toků, nebo proces likvidace odpadů, který byl na velmi nízké úrovni. Některé regiony byly totálně zdevastovány, jednalo se hlavně o Ostravsko a Mostecko, a to převážně z důvodu těžby nerostných surovin na ni navazujícího hutního průmyslu a chemického průmyslu.

Příčinou tohoto stavu byl rozsáhlý těžký průmysl na našem území v 50. a 60. letech minulého století, který v dalších letech ještě výrazně rostl. Faktem, který hovoří za vše, můžeme uvést například to, že Československo bývalo ve světě špičkou, s hodnotou téměř jedné tuny zpracované oceli na jednoho obyvatele za rok. Další příčinou bylo například Zemědělství, které se postupně přizpůsobilo těžké mechanizaci a chemizaci bez jakéhokoliv ohledu na ochranu přírody, hospodářských zvířat či vypěstovaných rostlin a potravin.⁴

V první fázi byl postoj komunistů k znečišťování životního prostředí záporný, neboť si nepřipouštěli, že by něco takového mohlo nastat. V dalších obdobích, kdy se míra znečištění přehoupla přes svůj okraj a začínala nabírat mohutných rozměrů, nastoupili s jinou taktikou, a to zatloukat, zatloukat a zatloukat. Začalo docházet k utajování údajů o stavu znečištění⁵ životního prostředí a jakékoliv činnosti, vedoucí k odhalování zakázaných údajů, či dokonce jejich zveřejňování byly tvrdě potlačeny, v extrémních případech byli lidé i vězněni. Dokonce v tomto období zcela chyběl systém, do roku 1989 tu nebylo ani žádné ministerstvo, které by se zabývalo touto otázkou.

---

⁴ *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2009. 183 s. ISBN 978-80-7112-488-6.

3.2. Vývoj po roce 1989

Listopad roku 1989 nepřinesl jen změnu politického režimu, ale zahájil zcela nový postoj v oblasti životního prostředí. Od 1. 1. 1990 začalo s plnou platností pracovat Ministerstvo životního prostředí České republiky, které dostalo do rukou široký soubor kompetencí pokrývajících téměř všechny oblasti. Nové ministerstvo bylo kladně přijato širokou veřejností. Chvíli po zahájení funkce, při prvních průzkumech veřejného mínění, byla zjištěna nesmírná podpora akcím na ochranu životního prostředí. Zlepšení stavu prostředí bylo považováno jako jeden z nejdůležitějších, ale také zároveň nejtěžších úkolů nové vlády. Mnoho ekologických aktivistů se dostalo do politické scény, což znamenalo příznivou situaci pro další vývoj životního prostředí u nás.⁶

V klíčovém období prvních tří let 1990-1992 byly připraveny a posléze přijaty prakticky všechny klíčové zákony, které utvořili legislativu v oblasti životního prostředí.

Zákon č.138/1973 Sb. o vodách ve znění zákona č. 425/1990 Sb.

Zákon č. 238/1991 Sb. o odpadech

Zákon č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí

Zákon č. 309/1991 Sb. o ochraně ovzduší

Zákon ČNR č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí

Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí

Zákon ČNR č. 86/1992 Sb. o péči o zdraví lidu

Zákon ČNR č. 244/1992 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí

Zákon ČNR č. 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu

Zákon ČNR č. 458/1992 Sb. o státní správě ve vodním hospodářství

V rámci resortu Ministerstva životního prostředí dále působí odborné instituce jako například Český hydrometeorologický ústav, Český geologický ústav, Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka a další, které se postupně přizpůsobily požadavkům životního prostředí a postupně vytvořily celek poskytující soubory dat a informací, které jsou důležité při řízení celého systému ochrany životního prostředí.

---

⁶ MOLDAN, Bedřich. *Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy* [online]. 2000 [cit. 2010-04-02]. Sborník. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/projekty/konf_hledani/Sbornik/moldan.htm>.

Ze zákona byly zřízeny další klíčové instituce Česká inspekce životního prostředí a Státní fond životního prostředí, které spolu s Ministerstvem tvoří páteř systému ochrany.

Dalším neméně důležitým krokem bylo zřízení Územních odborů ministerstva, které se spolu s nově vzniklými referáty životního prostředí na Okresních úřadech a útvary městských a obecních úřadů, staly důležitou základnou ochrany životního prostředí, jež má nejbližší k občanům a k řešení konkrétních problémů. V rámci této nové legislativy byl kladen důraz především na místní a regionální útvary, čímž se v této oblasti rychle naplnila myšlenka demokratické decentralizace rozhodovacích a výkonných pravomocí.

Ministerstvo po čtyřech měsících svého působení vydalo tzv. Modrou knihu – „Životní prostředí České republiky“, ve které byl popsán stav životního prostředí spolu s příčinami tehdejších problémů a návrhy jak tuto nepříznivou situaci řešit.

Dalším důležitým krokem bylo vytvoření tzv. „Duhového programu“, který byl schválen vládou v prosinci 1990. Byl to dokument, ve kterém byla podrobně popsána cesta, jakým směrem by se Česká republika měla ubírat, ke zlepšení stavu svého životního prostředí. Tento dokument byl přijat kladně odbornou i širokou veřejností. Zajímavostí a zároveň jeho velkou výhodou bylo, že se v té době opíral o již přijaté, nebo zatím připravované dokumenty v rámci OSN a Evropské unie.⁷

Stav životního prostředí je od roku 1990 velmi pravidelně a podrobně sledován a výsledky tohoto sledování rozsáhle publikovány. Pravidelně vycházejí ročenky o stavu životního prostředí v české a anglické verzi a to jednak za Českou republiku, za jednotlivé oblasti pokryté územními odbory MŽP. Každoročně je publikována Zpráva o stavu životního prostředí.

Po roce 1990 se také stala Česká republika členem mnoha mezinárodních institucí, kterým jsou poskytovány údaje o stavu životního prostředí. Zejména jsou to různé organizace OSN a Komise pro udržitelný rozvoj, v jejímž rámci je Česká republika jedním z účastnických států projektu indikátorů udržitelného rozvoje.

---

⁷ MOLDAN, Bedřich. *Publikace* [online]. 1999 [cit. 2010-04-04]. Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, Dostupné z WWW: <<http://www.czp.cuni.cz/Osoby/Moldan/Publikace/t1181.htm>>.

4. Rámcová úmluva OSN o klimatických změnách

4.1. Příprava úmluvy

Na závažnost problému ohledně klimatických změn bylo poprvé poukázáno v Ženevě roku 1979 na První světové klimatické konferenci. V průběhu 80. let minulého století začaly být vědecké výsledky a analýzy brány vážně, a tak se změna klimatu začínala ve světě stávat prioritou.

Na 45. shromáždění OSN roku 1989 bylo dohodnuto, že se v červnu 1992 v Rio de Janeiru bude konat Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, kde se do programu zařadí kapitola o změně klimatu a jejího vztahu k dalšímu vývoji světa. Také byl ustanoven Mezivládní dohodovací výbor, jenž měl na starost připravit podklady pro text mezinárodní smlouvy.

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu byla přijata v červnu 1992 na konferenci v Rio de Janeiru a její platnost byla datována ke dni 21. 3. 1994. Ke dni 16. 10. 2009 byla Úmluva ratifikována 194 státy, u některých států ratifikační proces stále probíhá. Česká republika Úmluvu podepsala dne 13. 6. 1993 a ratifikovala ji dne 7. 10. 1993

4.2. Cíl úmluvy

Úmluva se snaží poskytovat možné řešení problémů spojených se změnou klimatu, které zahrnují problematiku snižování emisí skleníkových plynů, vyrovnávání se s negativními dopady změny klimatu i finanční a technologickou podporu rozvojovým zemím.

Úmluva je založena na pěti hlavních principech:

1. Princip mezigenerační spravedlnosti a diferencované odpovědnosti, jehož podstatou je snaha chránit klimatický systém Země ve prospěch nejen současné, ale i ve prospěch příštích generací a reaguje na skutečnost, že řešení problému klimatické změny vyžaduje globální

přístupy. Státy, které k Úmluvě přistoupí, musí proti ohrožení atmosféry bojovat společně, avšak je třeba brát v potaz míru jejich zapříčinění současného stavu.

2. Zvláštní potřeba rozvojových států. Důraz je kladen na zvýšené potřeby rozvojových států, hlavně těch, na které by projevy změny klimatu měly velký vliv a náklady na odstranění jsou pro ně z ekonomického hlediska nereálné.

3. Princip předběžné opatrnosti. Je třeba, aby odpovídající opatření byla přijímána s dostatečným předstihem, odkládání do budoucna a vyčkávání na "dostatek důkazů" by mohlo vést až nevratnému poškození stavů ekosystémů naší Země.

4. Právo všech zemí na podporu a hájení zájmů trvale udržitelného rozvoje společnosti. Přístupy a opatření, které jsou na ochranu klimatického systému přijímány musí odpovídat specifickým podmínkám jednotlivých států a musí být v souladu s programy jejich ekonomického a sociálního rozvoje.

5. Nutnost smluvních států vzájemně spolupracovat.⁸

4.3. Kjótský protokol

Na tomto protokolu se dohodli zástupci 159 zemí, kteří se v prosinci 1997 sešli na Summitu OSN o změnách klimatu v japonském Kjótu. Protokol byl přijat 11. prosince 1997 a vstoupil v platnost 16. února 2005. Jeho přijetí znamenalo významný pokrok v jednání k Rámcové úmluvě.

Protokol je zaměřen na stanovení kvantitativních redukčních emisních cílů smluvních států a způsoby jejich dosažení. Cílem Kjótského protokolu je, aby byly v letech 2008 až 2012 sníženy celkové světové emise oxidu uhličitého a dalších skleníkových plynů (metanu, oxidu dusného, hydrogenovaných fluorovodíků, polyfluorovodíků a fluoridu sírového) v průměru o 5,2 procenta v porovnání s rokem 1990.

---

⁸ CHMI [online]. 2007 [cit. 2010-04-26]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.chmi.cz/cc/ramuml.html>>.

Protokol vychází z Rámcové konvence o změnách klimatu, která byla přijata v červnu roku 1992 v Rio de Janeiru. Jeho součástí je i dodatek, v němž si vyspělé země stanovily závazné cíle. Tyto cíle jsou však diferencované. Většina z těchto států jsou členy I. dodatku, ve kterém se zavázaly, že do roku 2012 sníží emise o 8 %. Na rozdíl od nich, jsou zde i státy, kterým byl naopak povolen vzrůst emisí (Island, Austrálie, Norsko).⁹

Protokol mohly země začít podepisovat od 16. března 1998 a měl vstoupit v platnost 90 dní poté, co jej ratifikuje minimálně 55 zemí včetně rozvojových zemí produkujících 55% celkové produkce skleníkových plynů v roce 1990. Tato podmínka byla naplněna ratifikací protokolu Ruskem 18. listopadu 2004. Česká republika jej podepsala 23.11.1998 na základě Usnesení vlády č.669 ze dne 12.10.1998 a ratifikovala jej 25.10.2001, stala se tak jeho 63. signatářem.

Spojené státy americké Kjótský protokol podepsaly, nakonec ho však neratifikovaly. Měly obavu, že by to mohlo vést k poškození jejich hospodářství a dalším faktorem bylo, že se ke snižování emisí nepřipojila Čína a Indie.

Kjótský protokol umožňuje plnit část závazků například pomocí tzv. obchodování s emisemi. Jestliže některý z těchto států dosáhne lepších hodnot, než se zavázal, může tento rozdíl prodat jinému státu, který naopak předepsaných hodnot nedosáhl. Teoreticky vzato se mohou bohaté státy "vykoupit". Důležité je, že tyto obchody mohou být uzavírány jenom mezi uvedenými 39 státy Dodatku I.

V současné době sice dochází k poklesu emisí skleníkových plynů, avšak tento pokles není tak razantní jak by měl být pro dosažení Kjótských závazků. Přibližně 12 z 25 členských zemí EU produkuje více emisí, než stanovuje hranice splňující kjótský cíl. Problém představuje zejména doprava - emise skleníkových plynů v tomto sektoru roku 2002 přesahovaly o 22% hodnoty roku 1990. Bez spolupráce s USA, které ke smlouvě nepřistoupily, a spolupráce s rozvojovými zeměmi nelze globální klimatické problémy vyřešit.¹⁰

---

⁹ ORFORD, Margie; RAUBENHEIMER, Stefan; KANTOR, Barry. *Climate change and and the Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism*. London: ITDG Publishing, 2004. 107 s. ISBN 1-85339-593-5.

¹⁰ *Ekolist* [online]. 2005 [cit. 2010-04-07]. Zpravodajství. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=218958>>.

5. ČR a EU

5.1. Podmínky pro vstup ČR do EU v oblasti životního prostředí

Kapitola Životního prostředí patří k jedné z nejnáročnějších částí procesu přípravy na vstup do Evropské unie, na čemž se shodly členské státy Evropské unie, Evropská komise i kandidátské země. Stav životního prostředí byl podobný ve všech kandidátských zemích, což potvrdily i výsledky screeningu, který proběhl. Mimořádná náročnost oblasti životního prostředí zahrnuje zejména otázky legislativy, institucí a investic na ochranu životního prostředí.

Ministerstvo životního prostředí zpracovalo ve spolupráci s dalšími resorty konkrétní podobu Národního programu pro přípravu ČR na přijetí do EU tzv. Aproximační strategii pro oblast "Životní prostředí", která vychází z podrobné analýzy procesu transpozice a implementace jednotlivých položek *acquis*.¹¹

V Aproximační strategii jsou obsaženy tyto podoblasti v rámci oblasti životní prostředí:

- A – Horizontální opatření
- B – Kvalita ovzduší
- C – Nakládání s odpady
- D – Kvalita vody
- E – Ochrana přírody
- F – Kontrola průmyslového znečištění a management rizik
- G – Chemické látky a geneticky modifikované organismy
- H – Hluk ze strojů a zařízení
- I – Jaderná bezpečnost a radiační ochrana
- J – Změna klimatu
- K – Civilní ochrana¹²

---

¹¹ *Česká republika v hodnocení Evropské komise*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 1999. 118 s.

¹² *Fakulta informatiky Masarykovy univerzity* [online]. 2004 [cit. 2010-04-05]. Environmentalistika. Dostupné z WWW: <<http://www.fi.muni.cz/~tomp/envi/content.html>>.

Legislativa životního prostředí patří k nejnáročnějším předpisům z hlediska jejich rozsahu a náročné implementace. Česká republika musela splnit cca 300 směrnic, nařízení a rozhodnutí, aby se stala členem Evropské unie. Od roku 1998 probíhá proces přijímání ekologické legislativy, která ročně přijme cca 30-50 nových předpisů, nebo jejich novelizací. Na splnění všech požadavků bude potřeba vynaložit cca 300 mld. Kč.

Česká republika byla od roku 1990 součástí programu Phare, díky kterému od Evropské unie v období 1990-2000 dostala cca 158 mil. EUR na investiční a neinvestiční projekty v oblasti životního prostředí. Od roku 2000 čerpala Česká republika z programu ISPA. Mimo tyto dva programy využívala i předvstupní program SAPARD.

Díky tomu, že Česká republika v 90. letech vynakládala na oblast životního prostředí 2.5% HDP se jí podařilo omezit počet časových odkladů plnění povinností v této oblasti.¹³

5.2. Vstup ČR do EU

Zájem o vstup do Evropských společenství vyjádřila Česká republika, ještě v době kdy jsme tvořili s našimi sousedy Československo a to v prosinci roku 1990, kdy byly s ES zahájeny rozhovory o uzavření asociační dohody.

Po rozpadu Československa se ratifikační proces dočasně pozastavil, avšak v roce 1993 byla podepsána nová dohoda o přidružení České republiky do ES, která vešla v platnost 1. 2. 1995.

Jedním z nejdůležitějších jednání pro ČR, byl summit, který se roku 1993 konal v Kodani, zde Evropská rada rozhodla o přijímání nových členů do EU. Zároveň zde byly stanoveny i podmínky pro možné přistoupení, které kandidátské země musely splnit.

17. ledna 1996 byla podána, prostřednictvím tehdejšího předsedy české vlády, Václavem Klausem přihláška ke členství v Evropské unii.

---

¹³ *Příprava projektů*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2000. 150 s.

V červenci 1997 Evropská komise zveřejnila materiál Agenda 2000, ve kterém zveřejnila posudky jednotlivých zemí o jejich připravenosti na vstup do EU, spolu s tím také doporučila zahájit jednání s Českou republikou, Maďarskem, Polskem, Estonskem, Slovinskem a Kyprzem.

V dubnu 1998 začala v Bruselu první část rozhovorů o vstupu ČR do EU, jednalo se zde hlavně o srovnávání legislativy kandidátských zemí s evropským právem

Od roku 1998 vypracovávala hodnotící komise EU každý rok posudek o připravenosti České republiky na vstup.¹⁴

12. – 13. prosince 2002 na zasedání Evropské rady v Kodani byly uzavřeny všechny vyjednávací kapitoly s deseti kandidátskými zeměmi včetně ČR. Byla zde také ustanovena přechodná období, která poskytovala kandidátům více času na vyřešení problémů, díky kterým by nemohly být splněny všechny závazky vůči EU. Dále zde bylo určeno datum přijetí kandidátských zemí a to na 1. 5. 2004, což bylo datem, kdy se Česká republika oficiálně stala členem EU.¹⁵

5.3. Přechodná období

Jsou to období, ve kterých po přistoupení do Evropské unie nemusí daný stát být v souladu s legislativou Evropské unie, avšak jen v určitých oblastech a po určité době. Přechodná období mají vymezen datum, do jehož konce musí daný stát, danou oblast splnit.

Na základě screeningu a potřebných analýz bylo dosaženo závěru, že Česká republika k referenčnímu datu vstupu do EU, tedy k 1. lednu 2003, nebyla schopna dostát všem závazkům v oblasti nakládání s odpady, kvality vod, průmyslového znečištění a případně i v oblasti ochrany přírody. ČR tedy požadovala v této oblasti zmírnění některých požadavků.

---

¹⁴ ZAHRADNÍK, Petr. *Vstup do Evropské unie : Přínosy a náklady konvergence. první. Praha : C. K. BECK, 2003. 364 s. ISBN 80-7179-472-4.*

¹⁵ *Summit in Kodan EC December 2002*

Česká republika v oblasti životního prostředí vyjednala tři přechodná období, které jí umožňovali po určitou dobu neplnit některé požadavky, nebo je plnit v nižší míře.

A. nakládání s odpady

ČR požádala o odklad termínu pro dosažení cílových hodnot u recyklace a opětovného využití obalů dané směrnicí Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech do 31. 12. 2005. Jednalo se zde o zvyšování podílu opětovného využití a recyklace odpadů z obalů z tehdejších 19% na 45% u recyklace a z 21% na 52% u opětovného využití. Cílem tohoto období bylo alespoň částečně zmírnit dopad nákladů, který by se v případě nutnosti provést implementaci směrnice bez přechodného období nepříznivě projevil ve snížení konkurenceschopnosti domácích podniků zabývajících se nakládáním s odpady z obalů.

B Jakost vod

Do 31. 12. 2010 musí ČR splnit směrnicí 91/271/EEC o čištění městských odpadních vod. Toto období bylo požadováno z důvodu značné finanční náročnosti realizace požadavků na výstavbu či modernizaci čistíren odpadních vod a způsob čištění městských odpadních vod u obcí kategorie 2000 – 10 000 ekvivalentních obyvatel. Hlavním výhodou tohoto přechodného období je rozložení předpokládaných vysokých nákladů na plnění povinností uložených příslušnou směrnicí, které zároveň zmírní růst cen vodného a stočného. Navíc zde mohou být využity finanční prostředky ze strukturálních fondů.

C kontrola průmyslového znečištění a řízení rizik

Do 31. 12. 2007 musela být splněna směrnice 2001/80/ES o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení (jednalo se zde hlavně o emisní normy u SO₂) pro 2 podniky: teplárnu Přerov a Novou Huť, a.s. Sjednání přechodného období umožnilo oběma podnikům pokračovat v provozu, aniž by došlo k omezení výroby či jiným překážkám, které by mohly negativně ovlivnit ekonomickou situaci podniku.¹⁶

---

¹⁶ *Ekolist* [online]. 2004 [cit. 2010-04-26]. Evropská unie a životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/eu-cr-pozicdok22.shtml>>.

6. Instituce zabývající se otázkou životního prostředí

6.1. Evropská agentura pro životní prostředí

EEA vznikla na základě nařízení Rady ministrů (předchůdce Rady EU) z června 1990. V roce 1993 vstoupilo v platnost a zároveň bylo přijato rozhodnutí, že sídlem EEA bude dánské hlavní město Kodaň. V roce 1994 byla oficiálně zahájena činnost. Z původních šesti zaměstnanců se personál EEA k dnešnímu dni rozrostl na 186 členů.

Tato agentura je jedním z hlavních zdrojů informací v oblasti životního prostředí. Jejím cílem je podávat věrohodné, kvalitní, včasné avšak nezávislé informace všem, kteří se jakkoliv podílejí na hodnocení, vytváření či přijímání politiky v této oblasti a také široké veřejnosti. Tyto informace dále slouží k přípravě nových nebo hodnocení již přijatých opatření. Nesnaží se nahrazovat stávající informační zdroje, její snahou je sběr nejlepších dat o životním prostředí z jednotlivých zemí, které dále šíří.

EEA se skládá ze tří oddělení (monitorování a tematické zprávy; integrované hodnocení a informování; technologie, informace a výměna) a dvou jednotek (finanční, personální). V čele agentury stojí výkonný ředitel, který se stará o dozor nad jejími činnostmi a dále kontroluje ředitele jednotlivých programů a projektů. Zástupce ředitele se na rozdíl od jeho nadřízeného stará o administrativu a každodenní chod instituce.¹⁷

Aktivity EEA:

- Vytváření sítě: cílem je rozvoj a propojení prostředků pro celoevropské shromažďování a zpracovávání dat o životním prostředí.
- Monitorování a informování: poskytování systému monitorující stav životního prostředí a poskytujícího informace o výsledcích monitorování.

---

¹⁷ *Europa* [online]. 2010 [cit. 2010-04-07]. EEA. Dostupné z WWW: <<http://www.eea.europa.eu/cs/about-us/who>>.

- Funkce referenčního centra: podpora harmonizace metod získávání dat a poskytování jednotných kritérií pro hodnocení stavu životního prostředí.¹⁸

Agentura má v současné době 32 členů, kterými jsou všechny členské státy Evropské unie včetně Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a Turecka. Česká republika se stala členem 1. ledna 2002.

6.2. Ministerstvo životního prostředí ČR

Ministerstvo životního prostředí bylo zřízeno 19. prosince 1989 a svou činnost zahájilo 1. ledna 1990 jako ústřední orgán státní správy a orgán vrchního dozoru ve věcech životního prostředí.

MŽP je ústředním orgánem státní správy pro:

- ochranu přirozené akumulace vod
- ochranu vodních zdrojů a ochranu jakosti podzemních a povrchových vod
- ochranu ovzduší
- ochranu přírody a krajiny
- ochranu zemědělského půdního fondu
- výkon státní geologické služby
- ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod
- geologické práce a ekologický dohled nad těžbou
- odpadové hospodářství
- posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují hranice státu
- myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích
- státní ekologickou politiku.

---

¹⁸ *Ekolist* [online]. 2002 [cit. 2010-04-07]. Evropská unie a životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/eu-inst-eea.shtml>>.

Jeho kompetence, postavení a působnost vyplývají ze zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, jinak zvaný jako kompetenční zákon, ve znění pozdějších předpisů.¹⁹

Cílem ministerstva je maximální ochrana životního prostředí v harmonii s udržitelným rozvojem společnosti a být příkladem v oblasti environmentálně šetrného chování pro organizace i jednotlivce. Ministerstvo životního prostředí dodržuje veškeré požadavky platné legislativy a další požadavky a závazky na ochranu životního prostředí, které se vztahují k jeho činnosti.

Pro naplnění svého poslání vyhlašuje ministerstvo nad rámec uvedených požadavků tuto environmentální politiku a zavazuje se:

- Klást důraz na prevenci znečišťování životního prostředí, a tak minimalizovat dopady svých činností na životní prostředí, zdraví občanů i pracovní prostředí zaměstnanců.
- Využíváním energeticky a surovinově šetrnějších postupů a technologií, minimalizací vzniku odpadu a co nejvyšší mírou recyklace vzniklého odpadu přispívat ke snížení spotřeby energií, vody a dalších surovin a tím k šetření přírodních zdrojů.
- Využívat při svém provozu v co největší míře obnovitelné zdroje a environmentálně šetrné materiály a produkty.
- Klást důraz na environmentálně šetrný způsob dopravy na ministerstvu, včetně využívání automobilů s nízkými emisemi CO₂ či na alternativní pohon a podpory alternativních druhů dopravy (např. hromadná doprava, cyklistika).
- V rámci systému EMAS pravidelně prověřovat a vyhodnocovat svůj environmentální profil, stanovovat si cíle a cílové hodnoty a realizovat konkrétní environmentální opatření.

---

¹⁹ *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-08]. Státní politika životního prostředí ČR . Dostupné z WWW: <http://mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi>.

- Průběžně vzdělávat a motivovat zaměstnance k ochraně životního prostředí, a to jak při výkonu pracovních činností, tak v jejich mimopracovním životě.
- Při své rozhodovací činnosti a dalších správních činnostech vycházet z principů ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.
- Přenášet principy trvalého zlepšování a odpovědného přístupu k životnímu prostředí na další organizace resortu životního prostředí, orgány veřejné správy, spolupracující subjekty i širokou veřejnost.
- Pravidelně, otevřeně a nezkresleně informovat své zaměstnance, všechny zainteresované strany i širokou veřejnost o naplňování této environmentální politiky

Environmentální politika Ministerstva životního prostředí je závazná pro všechny zaměstnance ministerstva i zaměstnance spolupracujících subjektů, působících v budově ministerstva. Ministerstvo zároveň apeluje na všechny zaměstnance, aby uvedené principy a zásady ochrany životního prostředí používali také mimo své pracoviště.²⁰

6.3. Státní fond životního prostředí ČR

Je orgánem české státní správy a zároveň samostatnou rozpočtovou organizací podřízenou Ministerstvu životního prostředí.

Státní fond životního prostředí České republiky je specificky zaměřenou institucí, která je důležitým finančním zdrojem v oblasti ochrany a zlepšování stavu životního prostředí. Jeho cílem je plnit:

- závazky vyplývající z mezinárodních smluv o ochraně životního prostředí
- závazky vyplývající ze členství v Evropské unii

---

²⁰ Podpora ochrany životního prostředí v České republice [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, Cenia, 2006 [cit. 2010-04-09]. Ministerstvo životního prostředí, s. Dostupné z WWW: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256f8e0033a4ee/cb7baa929d2f6d62c12571f000486dff?OpenDocument>>.

- Státní politiku životního prostředí.

Fond byl zřízen a jeho činnost je legislativně upravena zákonem č. 388/1991 Sb., na který navazují další předpisy, např. Statut Fondu, Jednací řád Rady Fondu, Směrnice Ministerstva životního prostředí o poskytování finančních prostředků z Fondu a Přílohy Směrnice, které upravují podmínky pro poskytování podpory.

Příjmy Fondu jsou získávány hlavně z inkasování plateb za znečišťování nebo poškozování jednotlivých složek životního prostředí (poplatky za vypouštění odpadních vod, odvody za odnětí půdy, poplatky za znečištění ovzduší, poplatky za ukládání odpadů) a s tím spojených splátek poskytnutých úvěrů a jejich úroků. O použití finančních prostředků z Fondu rozhoduje ministr životního prostředí na základě doporučení Rady Fondu. Důležitou informací je, že příjmy fondu nejsou součástí státního rozpočtu.

Státní fond životního prostředí je také zprostředkovatelem pro Operační program Infrastruktura a od roku 2007 pro Operační program Životní prostředí.

Fond zajišťuje zejména

- příjem žádostí o podporu na projekty zlepšující životní prostředí a s tím spojenou konzultační a poradenskou činnost,
- vyhodnocování žádostí a přípravu návrhů pro jednání Rady Fondu a Rozhodnutí ministra,
- smluvní agendu pro poskytování podpor, agendu smluvního ručení za poskytované půjčky,
- uvolňování finančních prostředků příjemcům podpory včetně průběžného sledování účelu použití prostředků,
- závěrečné vyhodnocování využití poskytnutých prostředků a dosažených ekologických efektů a případně stanovení a vymáhání sankcí při nedodržení smluvních podmínek pro poskytnutí podpory nebo porušení rozpočtových pravidel.

Rada fondu

Je jmenována na základě zákona o Státním fondu životního prostředí ministrem životního prostředí. Rada slouží ministrovi jako poradní orgán, který má dále za úkol, posuzovat tvorbu a užití prostředků Fondu, roční rozpočty příjmů a výdajů Fondu, navržená opatření a jejich zabezpečení. Její další práce spočívá v posuzování návrhů na poskytnutí prostředků z Fondu a doporučuje ministrovi výši čerpání pro jednotlivé konkrétní případy, přičemž vychází z kodexu ochrany životního prostředí České republiky.²¹

6.4. Česká inspekce životního prostředí

Česká inspekce životního prostředí byla založena v roce 1991 zákonem ČNR č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí. Na začátku byla její působnost pouze v oblasti ochrany lesa, avšak v letech 1991 – 1992 se její působnost rozšířila do ostatních složek.

ČIŽP je samostatnou organizační složkou státu zřízenou Ministerstvem životního prostředí ČR za účelem dozoru nad respektováním legislativy a kontroly nad rozhodnutími správních orgánů v oblasti životního prostředí.

ČIŽP je organizací na celostátní úrovni. Organizačně je členěna podle věcné a územní působnosti. Podle věcné působnosti se dělí na 3 oddělení. To první má 5 základních složek, kterými jsou ochrana ovzduší, ochrana vod, odpadové hospodářství, ochrana přírody a krajiny a poslední je ochrana lesa. Do druhé oblasti spadá odbor ekonomiky a personalistiky, odd. technicko-organizačních služeb a odd. informatiky a informační techniky. Posledním oddělením je sekretariát ředitele.

Územně je ČIŽP členěna na ředitelství a 10 oblastních inspektorátů: Praha (ředitelství), České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Havlíčkův Brod, Brno, Olomouc a Ostrava. V současné době ČIŽP zaměstnává přibližně 585 pracovníků, z nichž 75 % tvoří inspektoři oblastních inspektorátů a ředitelství.

---

²¹ *Státní fond životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Státní fond životního prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.sfzp.cz/sekce/92/statni-fond-zivotniho-prostredi-cr/>>.

Ředitelství mimo řídicí práce zajišťuje spolupráci oblastních inspektorátů, metodické vedení odborných složek inspekce, sběr a zpracování dat a jejich analýzu a rovněž technicko-ekonomické zabezpečení inspekční práce. Zastupuje inspekci navenek a koordinuje zahraniční kontakty a aktivity inspekce. Ředitelství je členěno do tří sekcí, v jejichž čele stojí náměstci ředitele. Mimo sekce je přímo řediteli podřízeno oddělení personalistiky, oddělení vnitřního auditu a kontroly, a právní oddělení. Samostatnou výkonnou složkou ředitelství je specializovaná měřicí skupina podléhající oddělení ochrany ovzduší. V čele inspekce stojí ředitel jmenovaný ministrem životního prostředí. Organizačně odpovídá za inspekci náměstek ministra MŽP a ředitel technické ochrany životního prostředí.

Oblastní inspektoráty jsou vytvořeny na regionálním (krajském) principu. Oddělení ochrany přírody se řídí podle hranic velkoplošných zvláště chráněných území (CHKO, národní parky). Působnost oddělení ochrany vod je dána podle jednotlivých povodí.²²

---

²² Česká inspekce životního prostředí [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Působnosti a kompetence. Dostupné z WWW: <<http://www.cizp.cz/Pusobnosti>>.

7. Fondy a programy EU na podporu životního prostředí

7.1. Fondy EU

Fondy EU jsou hlavním nástrojem realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jejich prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky zaměřené na snížení ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony.

7.1.1. Fond soudržnosti

Jinak nazývaný také Kohezní fond, který je určen pro posilování hospodářské a sociální soudržnosti a spolufinancuje velké infrastrukturní projekty v oblasti ochrany životního prostředí a transevropských dopravních sítí (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy, městská doprava při dodržování zásad udržitelného rozvoje). Fond byl založen v roce 1993 Maastrichtskou smlouvou, kde byla stanovena podmínka, že nárok na pomoc z fondu má stát, který nedosáhl 90 % průměru HDP Evropské unie a který realizuje program „hospodářské konvergence“. Další podmínkou bylo, že celkové náklady na projekty by neměly být nižší než 10 mil. EUR.

V České republice navazuje Fond soudržnosti na fond ISPA, jenž byl určen pro přistupující státy. Zaměření obou fondů je velice podobné. ISPA byl funkční od roku 2000 a končil vstupem dané země do EU.

V předvstupním období bylo schváleno 13 projektů, které byly nejdříve financovány z fondu ISPA a po vstupu ČR do EU přešly do Fondu soudržnosti. Jejich celkové náklady činí 321,6 milionů euro a z toho dotace z EU 217,5 milionů euro. Ve zkráceném plánovacím období 2004 až 2006 bylo schváleno 25 projektů Fondu soudržnosti v sektoru životního prostředí, s uznatelnými náklady v hodnotě 527,8 milionů euro a dotací v hodnotě 378,8 milionů euro.

Řídícím orgánem Fondu soudržnosti je v České republice Ministerstvo pro místní rozvoj, které má na starosti dva zprostředkující orgány fondu – Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo dopravy.²³

7.1.2. Strukturální fondy

Součástí strukturálních fondů jsou Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond. Tyto fondy, stejně jako Fond soudržnosti, jsou hlavním nástrojem regionální politiky EU. Vznikly v 70. letech minulého století.

Evropský fond pro regionální rozvoj se zaměřuje především na investiční (tvrdé) projekty. Pomáhá například zaostalým regionům a upadajícím průmyslovým oblastem.

Aktuálním tématem je budování čistíček odpadních vod či instalace obnovitelných zdrojů energie. Mezi podporované projekty patří např. výsadba regenerační zeleně, ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón. V regionech směřuje podpora více na projekty rozvoje obcí a měst, hlavně zvýšení cestovního ruchu, rekonstrukce kulturních památek, zvýšit kapacitu ubytování či vybavení škol.

Evropský sociální fond financuje především neinvestiční (měkké) projekty.

Peníze z ESF jsou čerpány např. na vzdělávání zaměstnanců, podpora začínajícím OSVČ, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky, zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru.²⁴

---

²³ *Strukturální fondy* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Fond soudržnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fedfcb2d-164b-4dc5-8f1f-321b88f06201/Fond-soudrznosti>>.

²⁴ *Europa* [online]. 2009 [cit. 2010-04-11]. Strukturální fondy a Fond soudržnosti. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_165_cs.htm>.

7.2. Operační programy

7.2.1. Operační program infrastruktura

Globálním cílem OP Infrastruktura je ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury s důrazem na naplňování standardů Evropské unie. Tento program byl aktivní v letech 2004-2006, pro rozvoj oblastí dopravy a životního prostředí. Na dosažení jeho cílů bylo rozděleno 246 mil. EUR. Tyto finanční prostředky byly financovány pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Z OP Infrastruktura byly financovány oblasti mezi které patří:

- vybudování a modernizace čistíren odpadních vod a rozšíření kanalizačních systémů,
- budování zařízení na využití a odstraňování kalů z čistíren odpadních vod,
- modernizace tratí celostátního významu a důležitých železničních uzlů,
- výstavba a modernizace silnic I. třídy,
- nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží,
- zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší.²⁵

7.2.2. Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí nabízí v letech 2007 - 2013 z evropských fondů (konkrétně Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj) přes 4.92 miliardy euro, což je 18,4 % všech prostředků určených z fondů EU pro ČR - se jedná o druhý největší český operační program, hned po operačním programu pro dopravu. Navíc z českých veřejných zdrojů má být financování programu navýšeno o dalších 0,87 mld. €.

Tento program je zaměřený na ochranu a zlepšování kvality životního prostředí. Kvalitní životní prostředí je základem pro zdraví lidí a přispívá ke zvyšování atraktivity České republiky pro život, práci a investice, a podporuje tak naši celkovou konkurenceschopnost.

---

²⁵ *Opinfrastuktura* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Operační program Infrastruktura. Dostupné z WWW: <<http://www.opinfrastuktura.cz/web>>.

Operační program Životní prostředí, který byl připraven Státním fondem životního prostředí a Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Evropskou komisí, přináší České republice prostředky na podporu projektů v sedmi oblastech:

1. oblast - Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní. Bylo na něj vyčleněno 1,99 mld. €, tj. 40,4 % OPŽP. Podporuje projekty, které směřují ke zlepšení stavu v oblasti povrchových a podzemních vod, zlepšení kvality a dodávek pitné vody a snižování rizika povodní.

2. oblast - Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí. Bylo na ni vyčleněno 0,63 mld. €, tj. 12,9 % OPŽP. Podporuje projekty, které jsou zaměřeny na zlepšení kvality ovzduší s důrazem na využití nových a zároveň šetrných způsobů výroby energie.

3. oblast - Udržitelné využívání zdrojů energie. Bylo na ni vyčleněno 0,67 mld. €, tj. 13,7 % OPŽP. Podporuje projekty zaměřené na využívání obnovitelných zdrojů energie, a projekty na prosazování úspor v oblasti energie. Cílem tohoto programu je zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie při výrobě elektřiny a tepla a zároveň efektivnější využití odpadního tepla.

4. oblast - Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží. Bylo na ni vyčleněno 0,78 mld. €, tj. 15,8 % OPŽP. Podporuje projekty zaměřující se na zkvalitnění práce s odpady, snížení produkce odpadů a odstraňování starých ekologických zátěží.

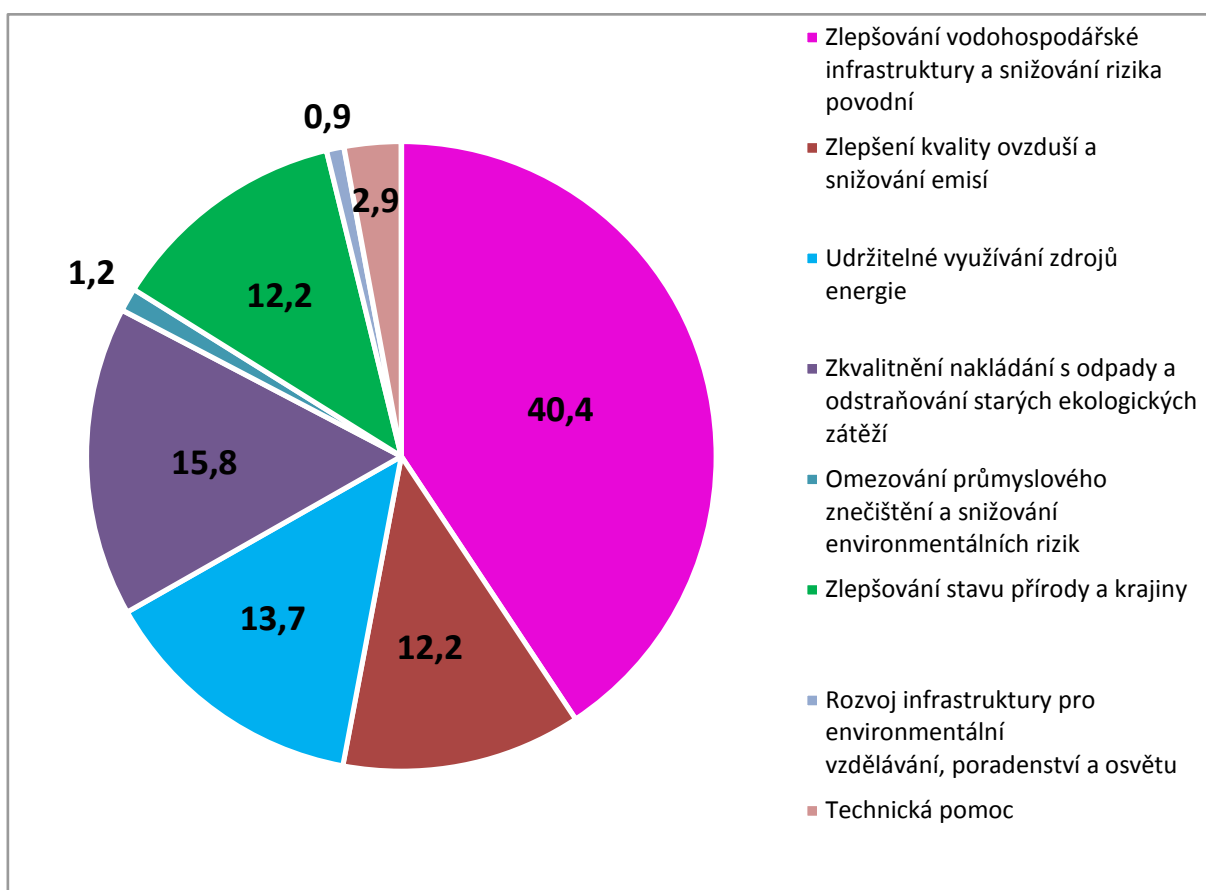
5. oblast - Omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik. Bylo na ni vyčleněno 0,06 mld. €, tj. 1,2 % OPŽP. Nabízí podporu formou dotací projektům zaměřeným na omezování průmyslového znečištění a s ním souvisejících rizik pro životní prostředí s důrazem na prevenci a výzkum v oblasti znečišťujících látek a jejich monitorování.

6. oblast - Zlepšování stavu přírody a krajiny. Bylo na ni vyčleněno 0,60 mld. €, tj. 12,2 % OPŽP. Podporuje projekty, se zaměřením na ochranu ohrožených druhů rostlin a živočichů, zajištění ekologické stability krajiny a podporují vznik a zachování přírodních prvků v osídlených oblastech.

7. oblast - Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu. Bylo na ni vyčleněno 0,04 mld. €, tj. 0,9 % OPŽP. Nabízí podporu při budování vzdělávacích a informačních center zaměřených na ochranu životního prostředí ve všech krajích České republiky. Např. naučné stezky.

8. oblast - Technická pomoc. Na prioritní osu 8 je z fondů EU vyčleněno 0,14 mld. €, tj. 2,9 % OPŽP. Financování aktivit spojených s řízením programu, např. platy pracovníků zapojených do řízení OPŽP, výběr projektů, monitoring projektů a programu, zpracování studií a analýz.

Graf 1- Podíl jednotlivých Prioritních os v OPŽP

Zdroj: OPŽP

O dotaci může zažádat téměř každý (obce i fyzická osoba) a pokud splní podmínku veřejného financování u svého projektu, může mu být poskytnuta dotace ve výši až 90% vynaložených nákladů.²⁶

7.2.3. Další programy

V rámci spolupráce České republiky a EU je zde připraveno mnoho různých programů pro čerpání dotací, například programy jako Life/Life+, Program švýcarsko-české spolupráce, nebo Finanční mechanismy EHP a Norska. Avšak co se dotací týče, nejsou tyto programy tak štedré, jako předešlé dva. Průměrná částka z těchto programů se pohybuje někde okolo desetiny té, kterou nabízí program Životního prostředí.²⁷

---

²⁶ OPZP [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. OP Životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>>.

²⁷ Ministerstvo životního prostředí [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Operační programy. Dostupné z WWW: <http://mzp.cz/cz/fondy_programy_eu>.

8. Stav životního prostředí v nejdůležitějších sférách

8.1. Ovzduší ČR

Ovzduší je pro člověka hodně důležité, neboť se bez něj nemůže obejít a jeho znečištění může přímo ohrožovat lidský organismus. Kvalitě ovzduší je proto věnována velká pozornost ne jen v České republice ale i ve světě.

8.1.1. Vývoj emisí znečišťujících látek v ČR

Na počátku 90. let byla situace v České republice velmi vážná. Emise nejvýznamnějších znečišťujících látek byly jedny s největších na světě, a tak není divu, že v některých regionech bylo znečištění tak velké a způsobovalo lidem zdravotní obtíže. Nejhorší byla situace na Ostravsku, kde se lidé potýkali se zhoršenými podmínkami ovzduší téměř denně.

Roku 1991 byly přijaty právní předpisy týkající se snížení znečištění ovzduší, které měly být realizovány do roku 1998, což se nakonec povedlo a do roku 1999 bylo výsledkem razantní snížení emisí znečišťujících látek. Od roku 1999 situace ohledně znečištění spíše stagnuje, nebo se dokonce pomalu zhoršuje. V roce 2002 byl přijat nový zákon ochrany životního prostředí, ale ani díky němu se situace nezlepšuje.²⁸

Dokladem je výše zmiňované Ostravsko, kde v poslední době, zejména v období inverzí, dochází k vysokému znečišťování ovzduší zejména prachem od velkých zdrojů znečištění, jako např. ArcelorMittal Ostrava a.s.

8.1.2. Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v České republice

Mezi základní látky vypouštěné do ovzduší patří SO₂ (oxid siřičitý), NO_x (oxidy dusíku), CO (oxid uhelnatý) a tuhé látky.

---

²⁸ *Vítejte na zemi* [online]. 2008 [cit. 2010-04-15]. Vývoj kvality ovzduší za posledních 10 let. Dostupné z WWW: <<http://vitejenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=143>>.

SO₂ – Je to látka zodpovědná za kyselý dešť a s tím spojenému ničení porostů a lesů. Dále může působit dráždivě zejména na horní cesty dýchací. Díky instalaci odsiřovacích zařízení na komínech velkých podniků, došlo mezi lety 1990 a 2006 k téměř 90 % zlepšení jejich hodnot.

NO_x – Nebezpečí oxidů dusíku spočívá hlavně v tom, že pomocí jejich chemických reakcí je vytvářen přízemní ozón.

CO – Oxid uhelnatý je značně jedovatý; jeho jedovatost je způsobena silnou afinitou k hemoglobinu (krevnímu barvivu), s nímž vytváří karboxyhemoglobin (COHb), čímž znemožňuje přenos kyslíku v podobě oxyhemoglobinu z plic do tkání.

Tuhé látky – Vznikají spalováním zejména uhlí a tuhých paliv. Jsou to nám dobře známé saze a prach. Jejich největší problém je, že na sebe váží těžké kovy, které mohou být nebezpečné.

8.1.3. Zdroje znečištění

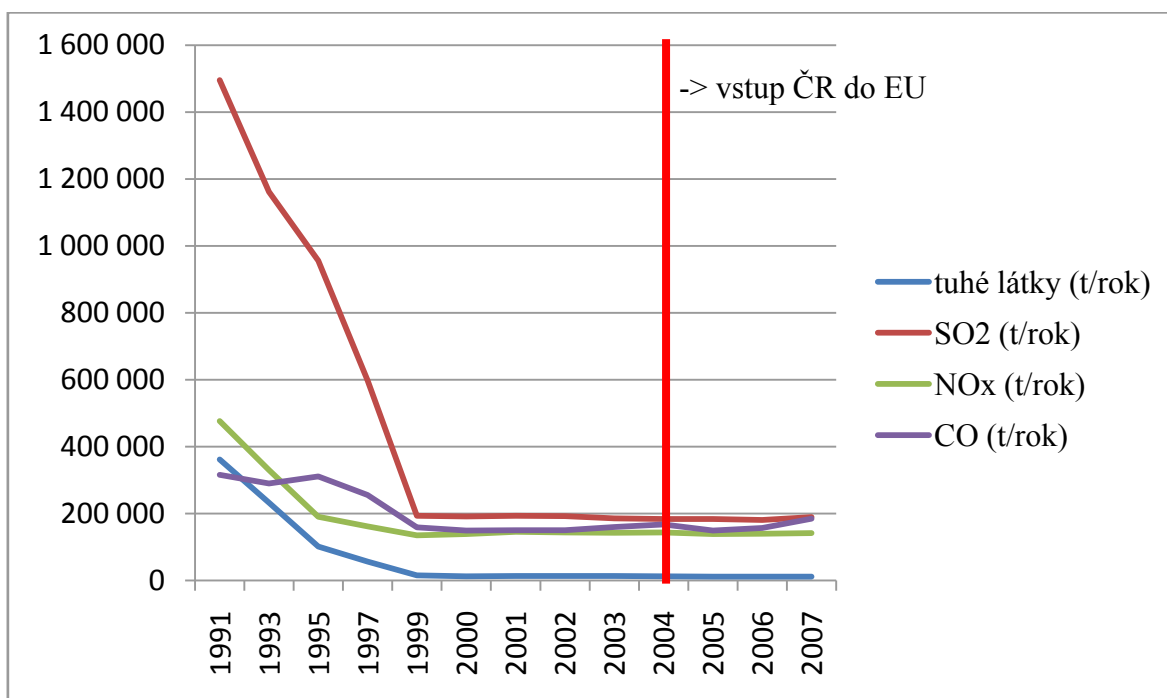
Jsou celostátně sledovány v rámci tzv. Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší, odtud zkratka REZZO. Správou databáze je REZZO je pověřen Český hydrometeorologický úřad. Celkem dělíme REZZO na 4 části.

REZZO 1 Velké a zvláště velké zdroje znečišťování

Ke zvláště velkým zdrojům znečištění patří zdroje o tepelném příkonu větším než 50MW, spalovny nebezpečného odpadu s denní kapacitou větší než 10 tun odstraňovaného odpadu a spalovny komunálního odpadu s hodinovou kapacitou větší než 3 tuny odstraňovaného odpadu.

K velkým zdrojům znečišťování patří spalovací zdroje o tepelném výkonu 5 až 50MW a zařízení zvláště závažných technologických procesů, a dále pak spalovny které nepatří do zvláště velkých zdrojů znečištění.

Graf 2 - Vývoj REZZO 1

Zdroj: Český statistický úřad

REZZO 2 Střední zdroje znečišťování

Stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu od 0,2 do 5 MW, zařízení závažných technologických procesů, uhelné lomy a plochy s možností hoření, zapaření nebo úletu znečišťujících látek.

REZZO 3 Malé zdroje znečišťování

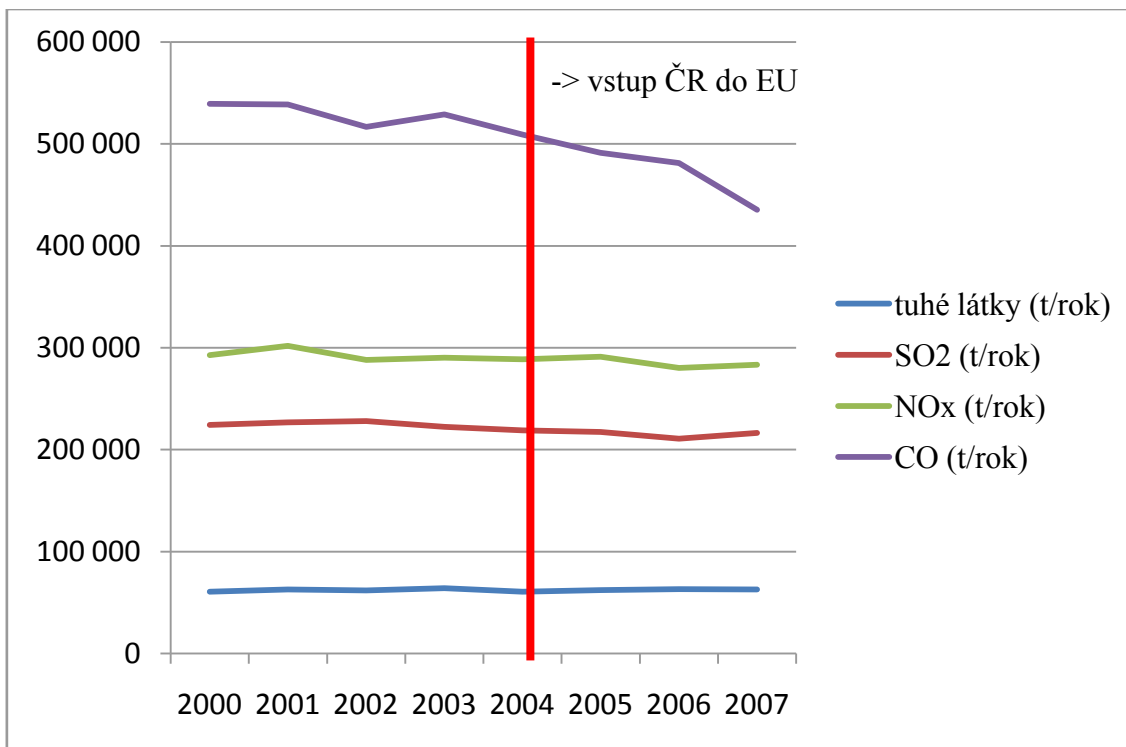
Stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu nižším než 0,2 MW, zařízení technologických procesů nespádajících do kategorie velkých a středních zdrojů.

REZZO 4 Mobilní zdroje znečišťování

Mobilní zařízení se spalovacími nebo jinými motory, které znečišťují ovzduší, zejména silniční a motorová vozidla, drážní vozidla, plavidla a letadla. Nesilniční zdroje, kterými jsou

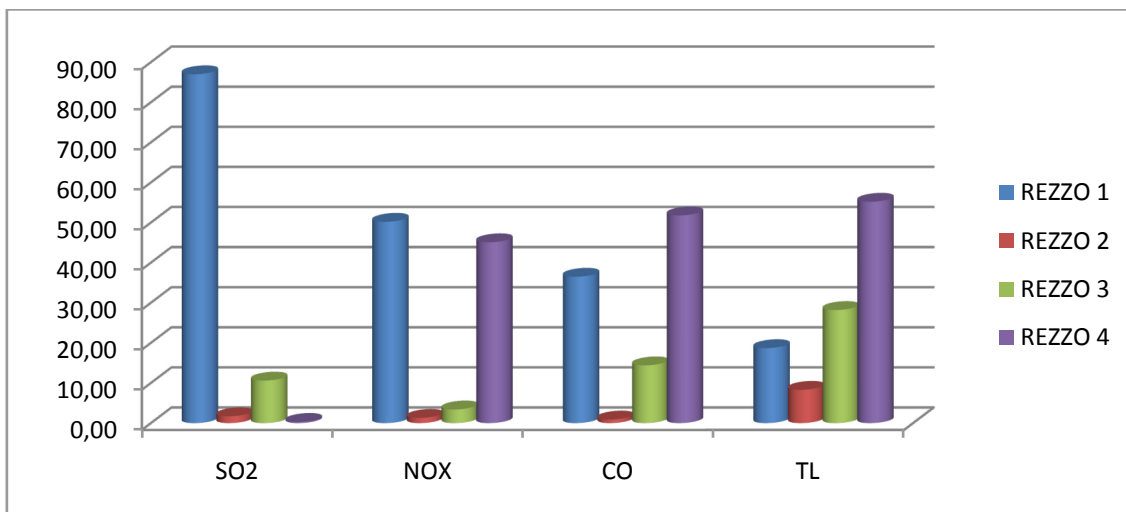
např. kompresory, přemístitelné stavební stroje, buldozery, vysokozdvížené vozíky, zemědělské a lesnické stroje, sněžné skútry a jiná podobná zařízení.²⁹

Graf 3 - Vývoj REZZO 1-4

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 4 – Podíl jednotlivých REZZO na znečišťujících látkách v roce 2008

Zdroj: Český statistický úřad

²⁹ HRUBÝ, Otakar. *Stacionární zdroje znečišťování ovzduší* [online]. Praha : HO Base, 2009 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.urm.cz/cs/hlavni_projekty?article_id=184-stacionarni-zdroje-znecestovani-ovzdusi>.

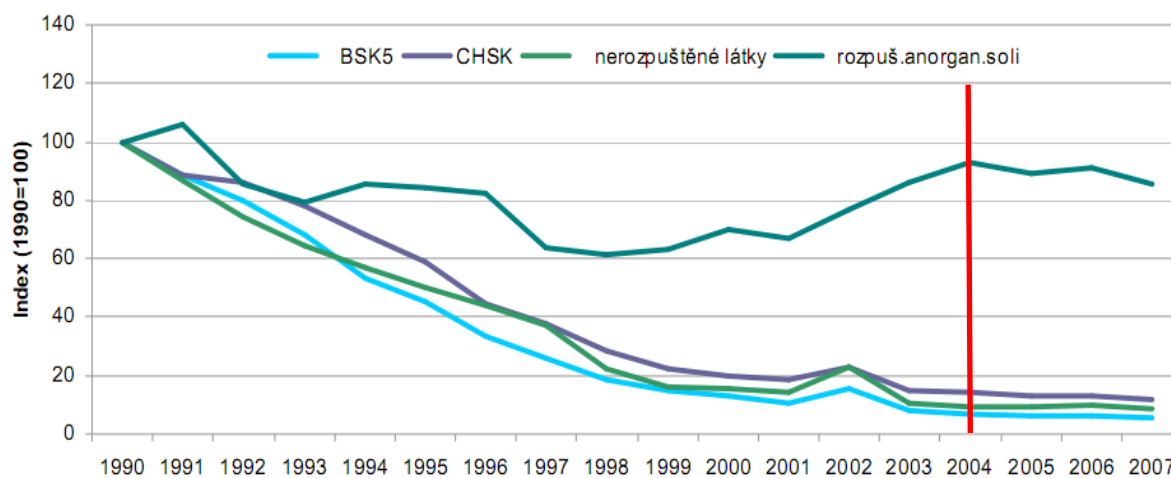
8.2. Povrchové vody

Na počátku 90. let 20. století bylo znečištění vod, zejména těch povrchových, vnímáno jako jeden z hlavních problémů životního prostředí České republiky. Většina vodních toků u nás, patřila do kategorie silně či velmi silně znečištěných vod. Omezení velkých průmyslových výroby znamenalo významné snížení znečištění.

Zatímco v první polovině 90. let 20. století objem vypouštěného znečištění do toků klesal, což bylo způsobeno poklesem výroby, od poloviny 90. let se začal projevovat efekt modernizace technologií čistíren odpadních vod (ČOV), jenž pokračuje dodnes.

Za období 1990 – 2007 se objem znečištění snížil: u indexu BSK₅ to bylo 94,7%, u indexu CHSK_{cr} 88%, u nerozpuštěných látek 90% a u rozpuštěných anorganických solí o 14,6 %.

Graf 5 - Vývoj vypouštěného znečištění

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav

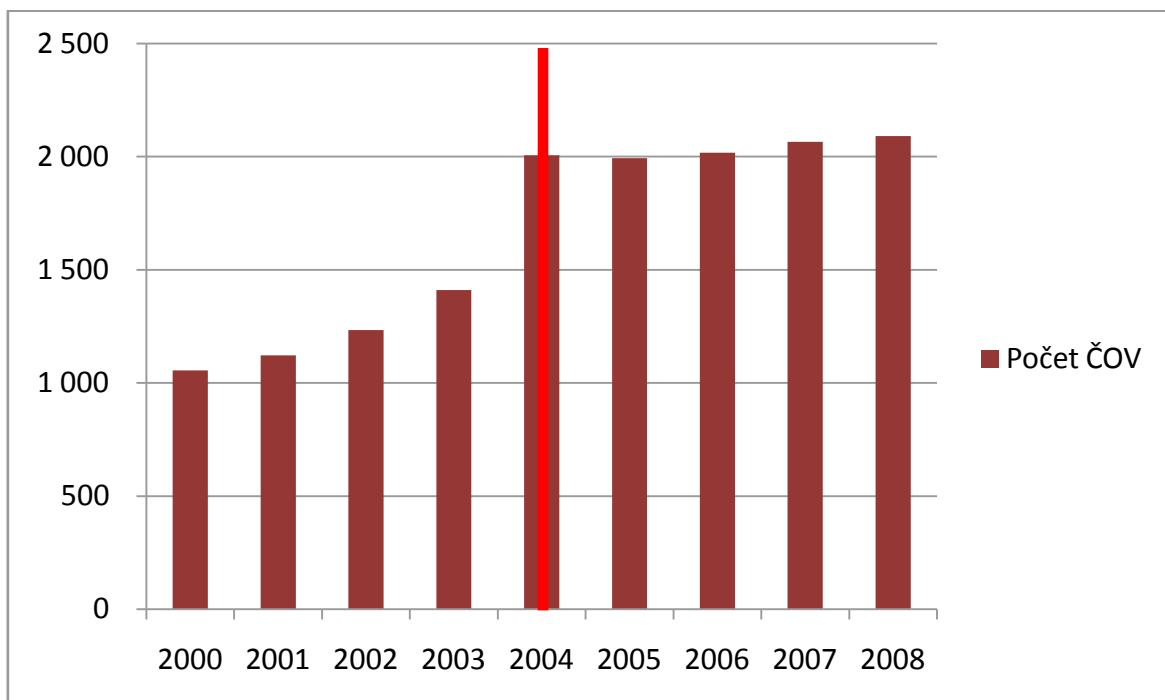
Index BSK₅ – biochemická spotřeba kyslíku za pět dní – parametr kvality vody, který určuje míru organického (biologicky odbouratelného) znečištění.

Index CHSK_{cr} – chemická spotřeba kyslíku – parametr kvality vody, určující míru organického (chemicky oxidovatelného) znečištění.

Tyto pozitivní výsledky jsou dány především rozmachem čističek odpadních vod (ČOV), kterých na našem území stále přibývá. Celkový počet od roku 1990 se zvýšil o více než 200%. V roce 1990 zde bylo pouhých 626, v roce 2000 zde bylo 1055. Mezi lety 2000 a 2005 došlo k nárůstu o téměř 1000 ČOV. V dnešní době se podíl čištěných odpadních vod drží na stabilní mezi kolem 95%.³⁰

Graf 6 - Vývoj počtu čističek odpadních vod od roku 2000

Zdroj: Český statistický úřad

Celkový počet ČOV se postupně navyšuje, mezi roky 2007 a 2008 se počet zvýšil o 26 na 2091 ČOV. Co se týče jejich účinnosti, ta je v ČR velmi vysoká. U BSK₅ a u nerozpuštěných látek je účinnost odstranění škodlivin téměř 97%. U CHSK_{cr} je to 94%, celkového fosforu 85% a dusíkatých látek 70%.

³⁰ Zpráva o životním prostředí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, Cenia, 2008 [cit. 2010-04-14]. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFZ1KQN8](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFZ1KQN8)>.

8.3. Půda

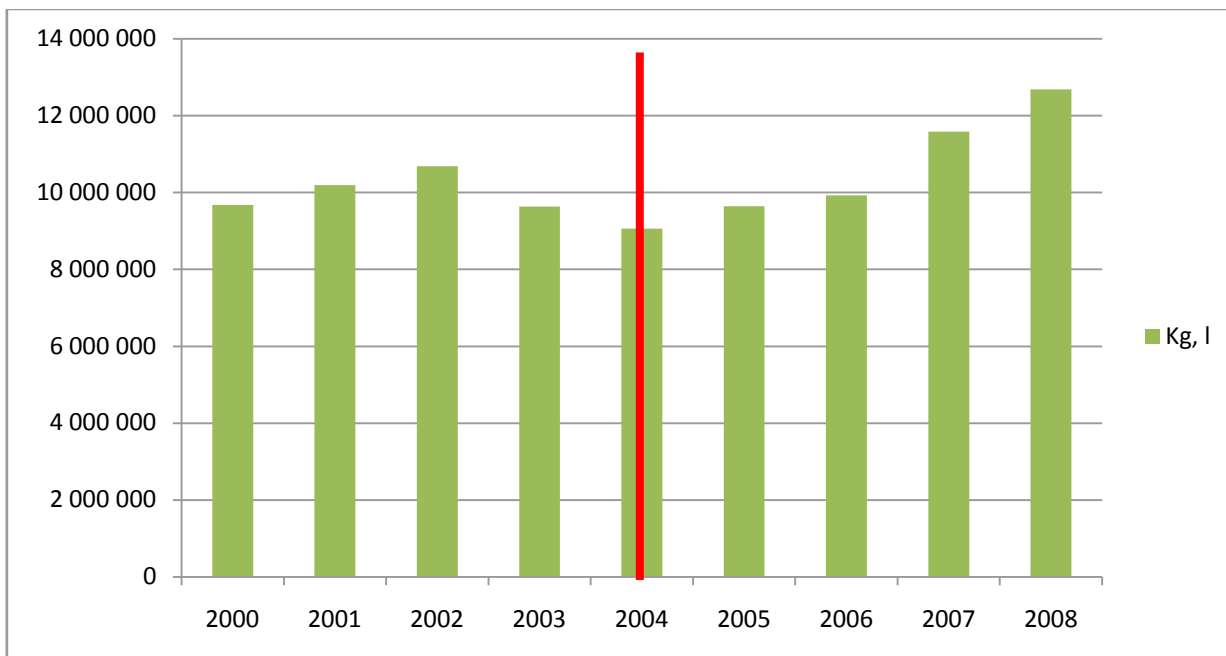
Ačkoli je půda pro lidstvo stejně důležitá jako vzduch a voda, nepřikládá se jejímu poškození tolik významu, jako je tomu u předešlých dvou. Půda je přitom zdrojem 90 % veškerých potravin, krmiv, vláken a pohonných hmot. Půdní pokryv podporuje usazování lidí a poskytuje suroviny a podzemní vodu. Nejvíce znečišťující látkou jsou pesticidy.

8.3.1. Pesticidy

Jsou to anorganické nebo organické chemikálie, které slouží k ničení rostlinných a živočišných škůdců, avšak tím ohrožují zemědělské, zahradní a lesní rostliny, zásoby potravin, zemědělské produkty a průmyslové materiály.

Pesticidy mohou mít také závažné dopady na lidské zdraví i na životní prostředí. Pronikají do vody, vzduchu a půdy, kde představují riziko pro necílené rostliny, živočichy, půdní ekosystémy a kvalitu povrchových a podzemních vod.³¹

Graf 7 - Spotřeba přípravků v zemědělství

Zdroj: Státní rostlinolékařská správa

³¹ *Toxické látky - arnika* [online]. 2008 [cit. 2010-04-16]. Pesticidy. Dostupné z WWW: <<http://www.toxickelatky.arnika.org/pesticidy>>.

Na grafu můžeme pozorovat, že před vstupem do EU se spotřeba přípravků (určené k hubení rostlin, hmyzu a spouště dalšího) spíše zmenšovala, avšak po vstupu se výrazně zvětšuje, což dokazuje i fakt, kdy v roce 2008 bylo použito přes 12,5 tisíce tun přípravků. Z toho lze usuzovat, že ČR by se měla touto otázkou začít zabývat více, než bylo doposud. Zajímavostí v tomto ohledu je, že v oblasti pesticidů existují zákony i směrnice, které tuto problematiku upravují, ale vidět to moc není (Např. zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči nebo směrnice ES č. 91/414/EEC).

Tabulka 1 - Bilance půdy

Ukazatel	2004	2005	2006	2007	2008
	ha				
Celková výměra	7 886 838	7 886 713	7 886 702	7 886 666	7 886 512
Zemědělská půda	4 264 573	4 259 480	4 254 406	4 249 177	4 244 081
z toho:					
orná půda	3 054 654	3 047 249	3 039 669	3 032 448	3 025 597
chmelnice	11 045	10 967	10 844	10 766	10 762
vinice	18 278	18 670	18 907	19 116	19 131
trvalé travní porosty	971 748	973 789	976 225	977 988	979 718
Nezemědělská půda	3 622 265	3 627 233	3 632 296	3 637 489	3 642 431
z toho:					
lesní půda ¹⁾	2 645 737	2 647 416	2 649 149	2 651 209	2 653 033
vodní plochy	160 501	160 939	161 420	162 122	162 500

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí

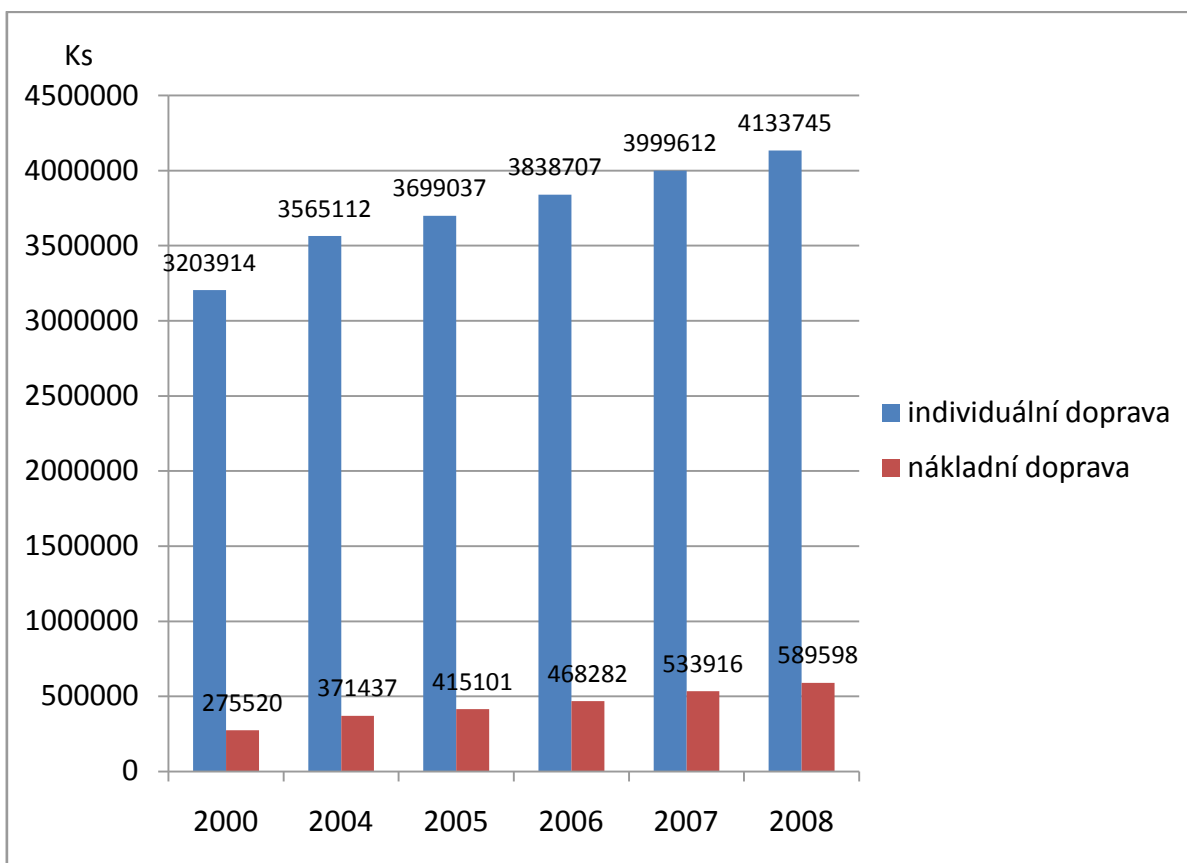
Tato tabulka zde byla vložena z jednoho prostého důvodu, abychom si všimli, že výměra zemědělské půdy se více méně nemění, avšak různých přípravků do ní přidávaných stále přibývá.

9. Původci znečištění

9.1. Doprava

Doprava ve vyspělých zemích je trend, který se ve všech směrech rozšiřuje, a tak by se na první pohled zdálo, že vliv na životní prostředí bude stoupat. Na následujícím grafu a následné tabulce můžete vidět, že i přes růst dopravních prostředků začíná jejich zatěžování ovzduší, mnoha různými látkami, které při své činnosti vypouští, spíše klesat. Na následujícím grafu jsou uvedeny dva druhy dopravy, které jsou největšími znečišťovateli.

Graf 8- Vývoj silničních dopravních prostředků v ČR

Zdroj: Ministerstvo dopravy

Ke grafu č.8, by bylo dobré dodat, že ačkoli na 7 dopravních prostředků z individuální dopravy vychází jeden dopravní prostředek, v oblasti vypouštění CO₂ (jehož hodnoty za všechny druhy dopravy najdeme v tabulce č.1) tento poměr tak přesvědčivý není. Celkově

v roce 2008 vyprodukovala individuální doprava cca 9800 tis. tun CO₂, kdežto nákladní 5800 tis. tun.

Od roku 1990 se sice postupně snižuje podíl starších aut, nicméně vzrůstá počet nových a i přes tlak Evropské unie na automobilový průmysl, kvůli snižování emisí se tím pádem nedaří snížit absolutní hodnoty emisí.

Tabulka 2 - Celkové emise z dopravy (tis. t)

	2000	2004	2005	2006	2007	2008
CO ₂	12 252,0	16 700,0	18 191,0	18 514,0	19 629,0	19 187,0
CO	278,4	235,6	232,8	213,1	204,2	185,1
No _x	96,8	95,5	101,6	97,1	94,2	88,0
N ₂ O	1,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,4
těkavé organické látky	60,0	47,8	47,3	42,3	40,5	34,8
CH ₄	1,8	1,8	1,9	1,8	1,7	1,6
SO ₂	1,7	2,6	0,6	0,6	0,7	0,6
částice	4,9	5,7	6,3	6,4	6,6	6,3
Pb	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

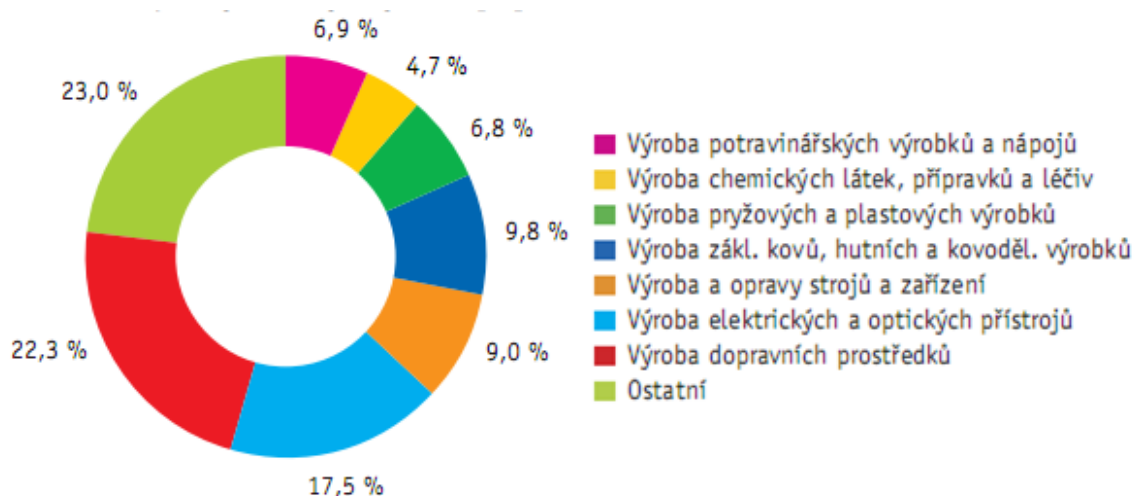
Zdroj: Ministerstvo dopravy

Jak vidíme v tabulce, hodnoty rostou hlavně u skleníkových plynů. Stále se i přes mnohá opatření nedaří snižovat hodnoty oxidu uhličitého (CO₂) a oxidu dusného (N₂O). Oxid dusný je sice 200 krát silnější co se skleníkového efektu týče (1 tuna oxidu dusného způsobuje stejný skleníkový efekt jako 200 tun oxidu uhličitého), avšak jeho hodnoty jsou proti emisím CO₂ zanedbatelné. V posledních letech se s CO₂ bojuje hlavně v automobilovém průmyslu, ovšem tato oblast zaujímá pouhých 13% celkově vypouštěného CO₂.

Významnou roli v této oblasti hraje v současné době Schengenská dohoda, díky otevření hranic a naší výhodné poloze se stala Česká republika tranzitní zemí, z čehož vyplývá i zvyšování emisí CO₂ na našem území.

9.2. Průmysl a energetika

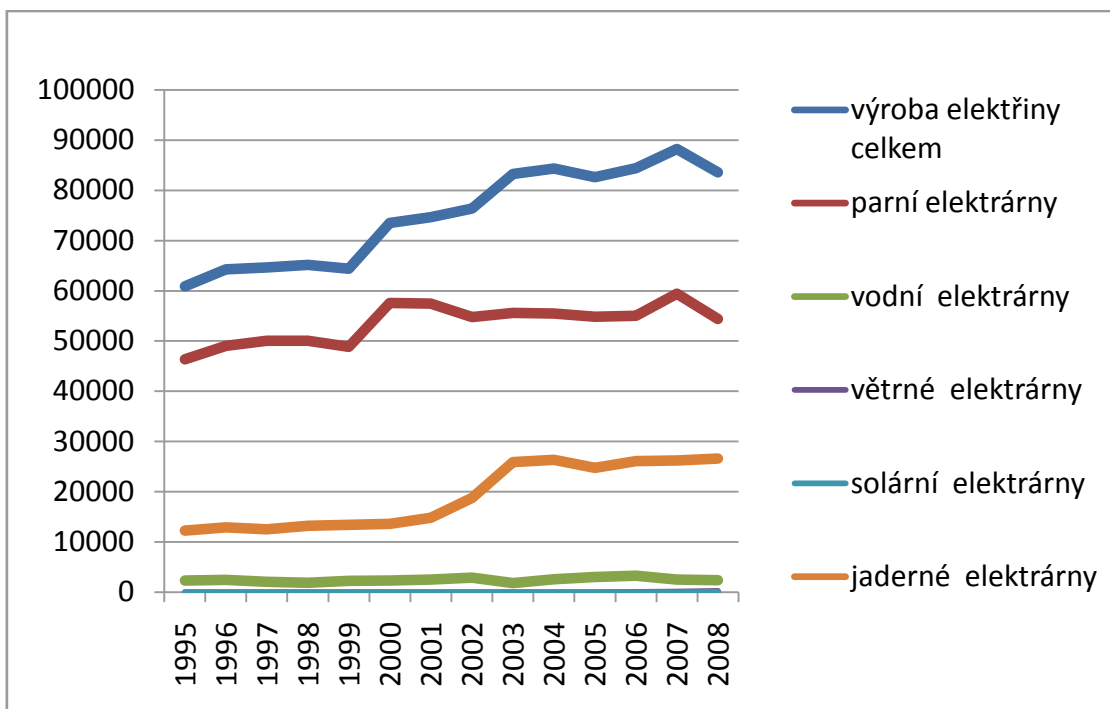
Graf 9 - Struktura průmyslové výroby v ČR 2008

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Tento graf je ukázkou toho, jakého rozmachu se v poslední době dostává automobilovému průmyslu, který je v České republice na druhém místě, s malou ztrátou na vedoucí výrobu pryžových a plastových výrobků.

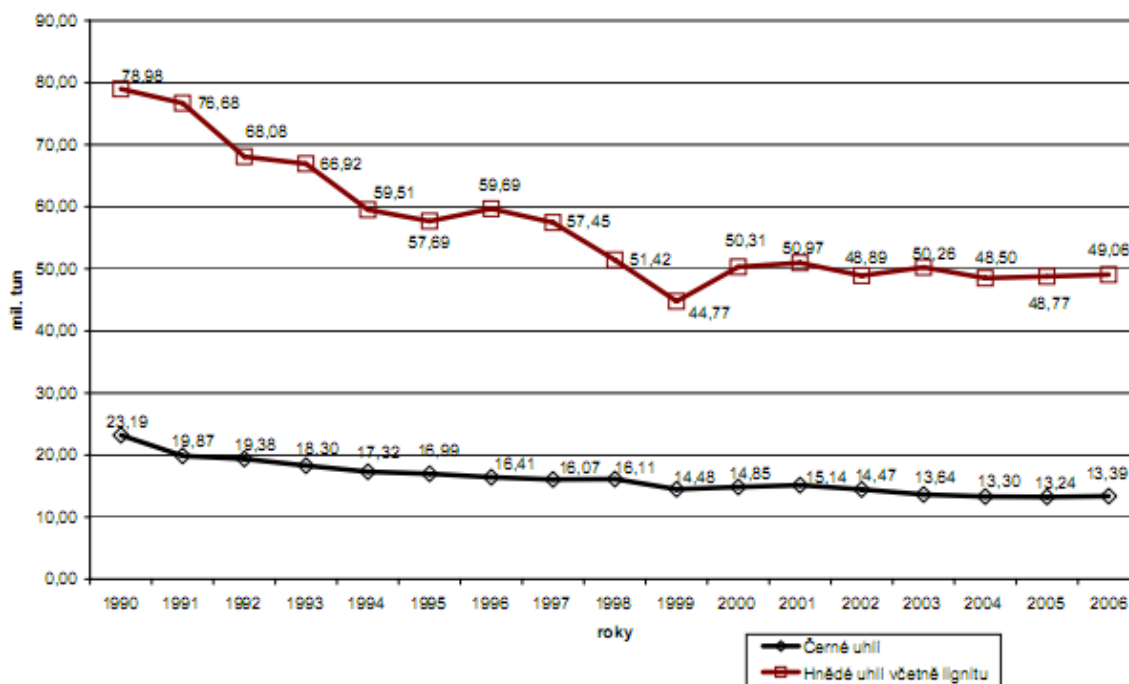
Graf 10 - Bilance elektrické energie

Zdroj: Český statistický úřad

Bohužel s vývojem elektronizace společnosti, jak v průmyslových odvětvích, tak i domácnostech, dochází ke stále vyšší a vyšší spotřebě elektrické energie a to i přes proces restrukturalizace těžkého průmyslu na lehký v 90. letech minulého století. K pozitivním trendům je třeba říci, že se zvyšuje podíl výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů, jako jsou vodní, větrné a solární elektrárny, kdy je předpoklad dalšího zvyšování podílů se vzrůstem dotací z EU od roku 2009 a garancí české vlády ohledně fixací výkupní ceny z těchto zdrojů na období 20 let, kdy dochází doslova k masovým výstavbám větrných a zejména solárních elektráren. Je ovšem také nutné dodat, že podíl elektrické energie z obnovitelných zdrojů (výjimka jsou vodní elektrárny, což můžeme vidět na grafu) je zatím velmi malý.

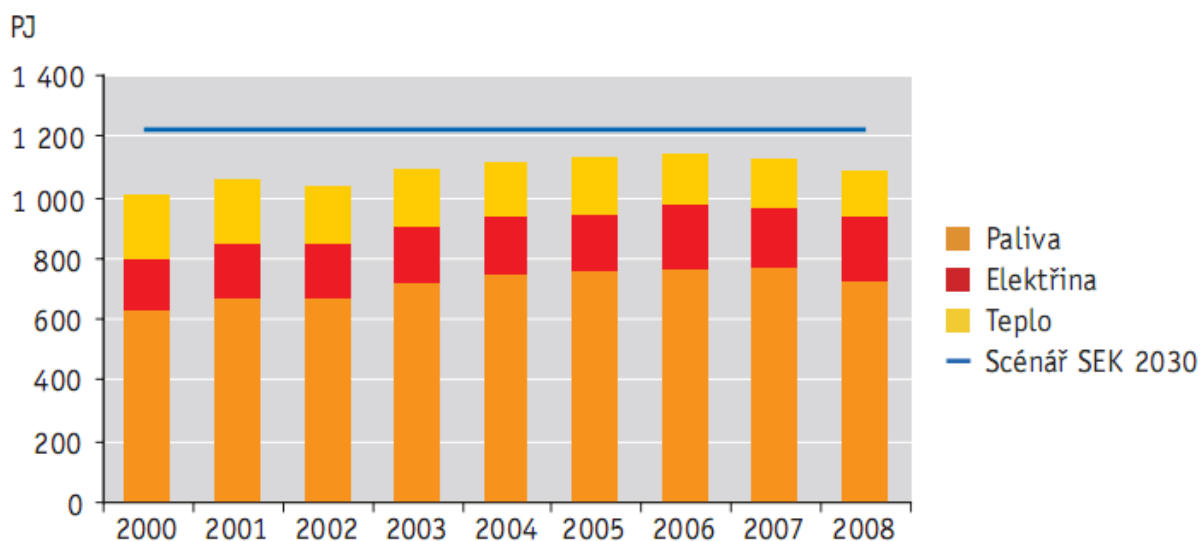
Graf 11 - Vývoj těžby uhlí

Zdroj: Český statistický úřad

Od roku 1990 do roku cca 2000 docházelo k pozvolnému poklesu těžby uhlí, zejména uhlí černého, což přispělo ke snížení ekologické zátěže zejména na Ostravsku, kde došlo k uzavření několika hlubinných dolů, na to navazujících koksoven a rovněž došlo k omezení výroby železa a oceli, jakožto primárních zdrojů znečištění.

Graf 12 - Vývoj konečné spotřeby energie v ČR dle zdrojů

Zdroj: Český statistický úřad

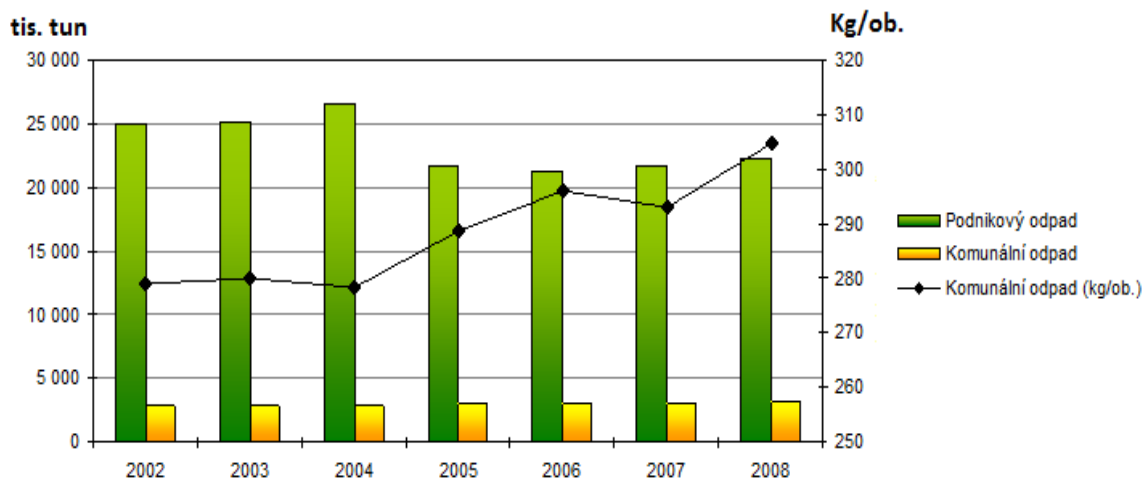
SEK 2030 – Státní energetická koncepce. Jejím cílem je snížení energie ve všech oblastech.

Konečná spotřeba energie měla v posledních letech vzrůstající trend, v období 2000-2006 se zvýšila o 14%. V roce se však 2007 se situace obrátila a zaznamenáváme pokles spotřeby 1,7% a roku 2008 dokonce 3,5%. Z jednotlivých forem energie nejvíce vzrůstá spotřeba elektřiny, meziročně v průměru o 1,5%. Spotřeba paliv každoročně vzrůstá o 1-6%, což je způsobeno zejména vlivem nárůstu spotřeby v dopravě. Kladným bodem v této oblasti je spotřeba tepla, která se za období 2000-2007, s výjimkou v roce 2001, snížila o 20%.

9.3. Domácnosti

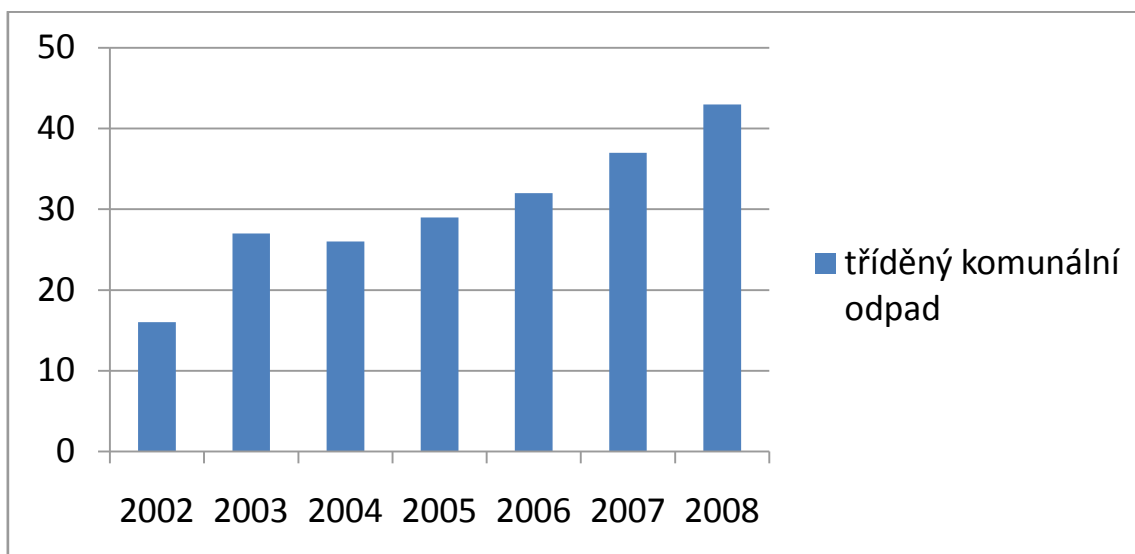
Graf 13 - Vývoj produkce odpadů v ČR

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí

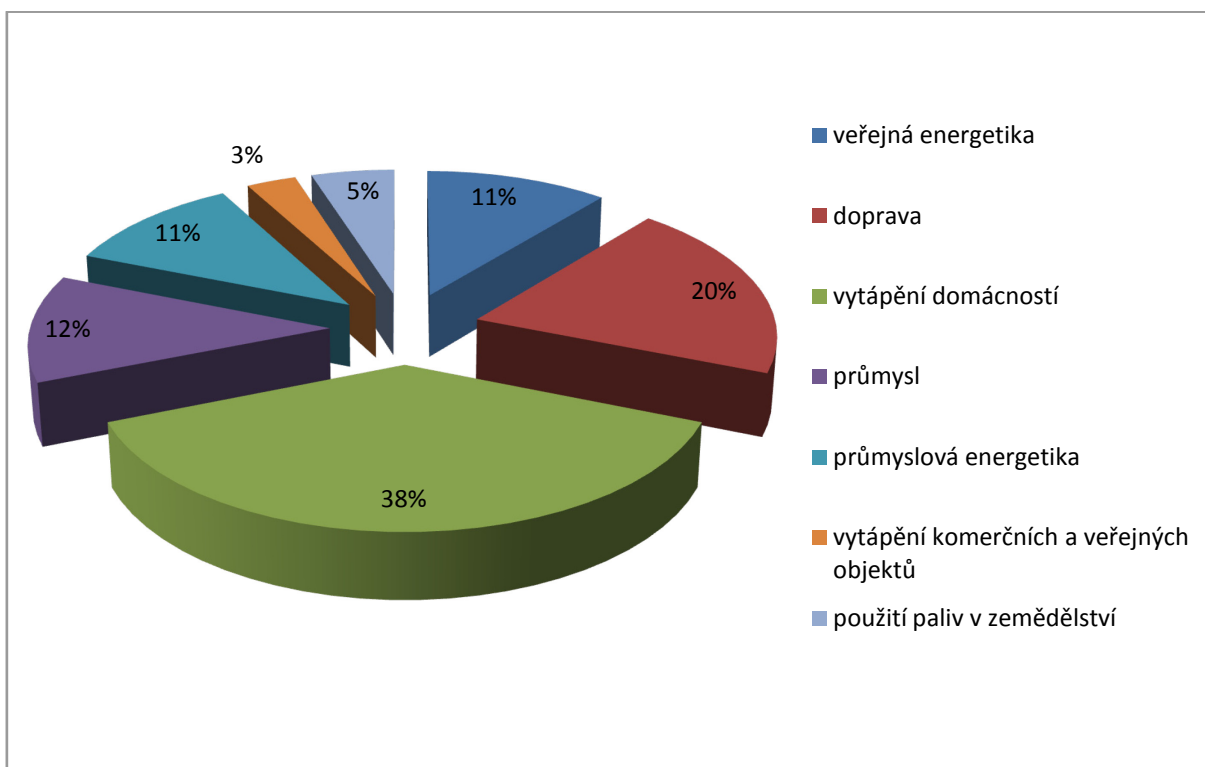
Od roku 2004 je patrné, že dochází k výraznému snížení množství odpadu a to zejména u podnikového odpadu, kdy mnoho firem přechází na normy ISO 14001, kde se množství odpadů stává jedním z cílových ukazatelů. Rovněž dochází k trvalému vzrůstu a tudíž k pozitivnímu trendu podílu tříděného odpadu, kde dosahujeme jednoho z nejvyšších podílů v EU.

Graf 14 - Třídění komunálního odpadu Kg/os.

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 15 - Znečištění ovzduší prašnými částicemi v jednotlivých sektorech

Zdroj: Cenia

Jak můžeme vidět na tomto grafu, znečištění prachem, který se řadí mezi tuhé látky, jsou jednoznačným vítězem domácnosti, které si pro sebe utrhnou téměř 40% všeho znečištění.

10. Závěr

Záměrem této práce bylo popsat a shrnout nejdůležitější skutečnosti ohledně životního prostředí České republiky, a vlivů, které na něj at' již přímo či nepřímo působí. Otázka životního prostředí je velice rozsáhlá a důležitá oblast, která má před sebou ještě dlouhou cestu, než budou její problémy zcela vyřešeny, nebo alespoň uvedeny do přijatelného stavu. Česká republika se však k této problematice postavila čelem hned po pádu komunismu a výsledky usilovné práce jsou znatelné.

Snažení naší země by ovšem nedosáhlo takových rozměrů, nebýt Evropské unie. Tomuto uskupení jsou mnohdy vyčítána různá rozhodnutí, avšak co se této problematiky týče, jsou většinou všichni sjednoceni, neboť její rozhodnutí jsou potřebná a důležitá pro udržitelný rozvoj na celé zemi. Díky EU k nám od počátku přicházely nemalé finanční prostředky na podporu rozvoje v tomto odvětví, pomocí fondů a programů, a proto nelze jednoznačně říci, že až vstup do Evropské unie byl stěžejním bodem této problematiky. Česká republika se při zavádění legislativy životního prostředí na začátku 90. let nechala hodně inspirovat evropskými standartami, díky čemuž bylo možné pozorovat průběžné zlepšování už dříve. Největší zlepšení nastalo do roku 1998. V tomto roce začaly první rozhovory mezi ČR a EU, což nebylo samo o sobě největším důvodem této změny, tím byla spíše hodnotící komise EU, a od toho roku začínající, každoroční posudky o připravenosti ČR na vstup do EU. Od roku 1998 dochází samozřejmě k určitým zlepšením, avšak ne tak razantním jak tomu bylo tehdy.

Od vstupu do EU se dále implementují nové směrnice a zákony, nebo jsou alespoň upravovány, což vede krok po kroku k úspěšným řešením problémů. Došlo k mnoha změnám ve všech sférách, začíná se více recyklovat, většina výrobků se začíná vyrábět z recyklovatelných nebo jinak využitelných materiálů, začínají se zateplovat obydlí, což vede například k úsporám na teple. Dále bychom mohli zmínit i čím dál méně energeticky náročné spotřebiče nebo rozvoj obnovitelných zdrojů energie. Avšak jsou zde i určité negativní trendy, které jsou většinou spojeny s rostoucí životní úrovní obyvatelstva, například spotřeba. Je to trend, který můžeme pozorovat dlouhodobě. Na jednu stranu dochází ke zlepšování hodnot emisí CO₂ vyprodukovaných jedním automobilem, avšak v globálním měřítku nedochází v tomto směru k výraznému zlepšení, což je zapříčiněno rostoucími hodnotami v počtu dopravních prostředků. Jako další případ můžeme uvést třídění odpadů, kdy sice dochází ke

každoročnímu nárůstu v počtu tříděných kilogramů odpadu na jednoho obyvatele, avšak stále roste i produkce tohoto odpadu. Existují zde i faktory, díky nimž nemůžeme jednoznačně určit, zda ukazatele hodnot v jednotlivých oblastech nejsou něčím ovlivněny. Jedním takovým faktorem může být i ekonomická krize, která započala v druhé polovině 2008, jelikož se podílela na útlumu průmyslu, který s životním prostředím úzce souvisí.

V souhrnu, jsou tedy viditelné spíše pozitivní výsledky ve většině sfér životního prostředí, těmi hlavními byly bezpochyby oblast vodních toků a oblast emisí škodlivých látek. V těchto oblastech jsme mohli pozorovat zlepšení ve velké míře, které bylo zapříčiněno hlavně užitím nových technologií a plněním stanovených limitů daných Evropskou unií.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Bilance půdy.....	42
Tabulka 2 - Celkové emise z dopravy (tis. t).....	44

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1- Podíl jednotlivých Prioritních os v OPŽP.....	33
Graf 2 - Vývoj REZZO 1.....	37
Graf 3 - Vývoj REZZO 1-4	38
Graf 4 – Podíl jednotlivých REZZO na znečišťujících látkách v roce 2008.....	38
Graf 5 - Vývoj vypouštěného znečištění	39
Graf 6 - Vývoj počtu čističek odpadních vod od roku 2000	40
Graf 7 - Spotřeba přípravků v zemědělství.....	41
Graf 8- Vývoj silničních dopravních prostředků v ČR.....	43
Graf 9 - Struktura průmyslové výroby v ČR 2008	45
Graf 10 - Bilance elektrické energie.....	45
Graf 11 - Vývoj těžby uhlí	46
Graf 12 - Vývoj konečné spotřeby energie v ČR dle zdrojů	47
Graf 13 - Vývoj produkce odpadů v ČR.....	48
Graf 14 - Třídění komunálního odpadu Kg/os.	48
Graf 15 - Znečištění ovzduší prašnými částicemi v jednotlivých sektorech	49

SEZNAM LITERATURY

1. *Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, §2*
2. *Příroda: Odborný slovník – heslo životní prostředí [online]. [2010] [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=8>*
3. MOLDAN, Bedřich, et al. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1997. Složky životního prostředí, s. 69-123. ISBN 80-7184-434-9.
4. *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2009. 183 s. ISBN 978-80-7112-488-6.
5. MOLDAN, Bedřich. *Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy [online]. 2000 [cit. 2010-04-02]. Sborník. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/projekty/konf_hledani/Sbornik/moldan.htm>.*
6. MOLDAN, Bedřich. *Publikace [online]. 1999 [cit. 2010-04-04]. Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, Dostupné z WWW: <<http://www.czp.cuni.cz/Osoby/Moldan/Publikace/t1181.htm>>.*
7. *CHMI [online]. 2007 [cit. 2010-04-26]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <<http://www.chmi.cz/cc/ramuml.html>>.*
8. ORFORD, Margie; RAUBENHEIMER, Stefan; KANTOR, Barry. *Climate change and and the Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism*. London : ITDG Publishing, 2004. 107 s. ISBN 1-85339-593-5.
9. *Ekolist [online]. 2005 [cit. 2010-04-07]. Zpravodajství. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=218958>>.*
10. *Česká republika v hodnocení Evropské komise*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, 1999. 118 s.

11. *Fakulta informatiky Masarykovy univerzity* [online]. 2004 [cit. 2010-04-05]. Enviromentalistika. Dostupné z WWW: <<http://www.fi.muni.cz/~tomp/envi/content.html>>.
12. *Příprava projektů*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2000. 150 s.
13. *ZAHRADNÍK, Petr. Vstup do Evropské unie: Přínosy a náklady konvergence. Praha: C. K. BECK, 2003. 364 s. ISBN 80-7179-472-4.*
14. *Summit in Kodan EC December 2002*
15. *Ekolist* [online]. 2004 [cit. 2010-04-26]. Evropská unie a životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/eu-cr-pozicdok22.shtml>>.
16. *Europa* [online]. 2010 [cit. 2010-04-07]. EEA. Dostupné z WWW: <<http://www.eea.europa.eu/cs/about-us/who>>.
17. *Ekolist* [online]. 2002 [cit. 2010-04-07]. Evropská unie a životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.ekolist.cz/eu-inst-eea.shtml>>.
18. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-08]. Státní politika životního prostředí ČR. Dostupné z WWW: <http://mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi>.
19. *Podpora ochrany životního prostředí v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, Cenia, 2006 [cit. 2010-04-09]. Ministerstvo životního prostředí, s. Dostupné z WWW: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/cb7baa929d2f6d62c12571f000486dff?OpenDocument>>.
20. *Státní fond životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Státní fond životního prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.sfzp.cz/sekce/92/statni-fond-zivotniho-prostredi-cr/>>.

21. *Česká inspekce životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Působnosti a kompetence. Dostupné z WWW: <<http://www.cizp.cz/Pusobnosti>>.
22. *Strukturální fondy* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Fond soudržnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/fedfcb2d-164b-4dc5-8f1f-321b88f06201/Fond-soudrznosti>>.
23. *Europa* [online]. 2009 [cit. 2010-04-11]. Strukturální fondy a Fond soudržnosti. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_165_cs.htm>.
24. *Opinfrastuktura* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Operační program Infrastruktura. Dostupné z WWW: <<http://www.opinfrastuktura.cz/web>>.
25. *OPZP* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. OP Životní prostředí. Dostupné z WWW: <<http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>>.
26. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Operační programy. Dostupné z WWW: <http://mzp.cz/cz/fondy_programy_eu>.
27. *Vítejte na zemi* [online]. 2008 [cit. 2010-04-15]. Vývoj kvality ovzduší za posledních 10 let. Dostupné z WWW: <<http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=143>>.
28. HRUBÝ, Otakar. *Stacionární zdroje znečišťování ovzduší* [online]. Praha: HO Base, 2009 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.urm.cz/cs/hlavni_projekty?article_id=184-stacionarni-zdroje-znecistovani-ovzdusi>.
29. *Zpráva o životním prostředí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, Cenia, 2008 [cit. 2010-04-14]. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFZ1KQN8](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFZ1KQN8)>.

30. *Toxické látky - arnika* [online]. 2008 [cit. 2010-04-16]. Pesticidy. Dostupné z WWW: <<http://www.toxickelatky.arnika.org/pesticidy>>.